



ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Газета 1966 йил
1 июлдан
чиқа бошлаган

ШАҲАР ИЖТИМОЙ - СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

№ 19 (10.072)

2004 ЙИЛ 28 ЯНВАРЬ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ҚАРОРИ

«Меҳр ва мурувват йили» дастури тўғрисида

Мамлакатимизда 2004 йилнинг «Меҳр ва мурувват йили» деб эълон қилиниши муносабати билан, жамиятимизда аҳиллик, бағрикенглик, меҳр-оқибат, миллатлараро дўстлик ва ҳамжихатлик муҳитини мустаҳкамлаш, юртдошларимиз, аввало, ёшларимиз онги ва тафаккурида юксак инсоний фазилатларни камол топтириш, аҳолининг ижтимоий муҳофазасини кучайтириш, хусусан, кам таъминланган тоифа ва оилаларни қўллаб-қувватлаш ҳамда давлат ва жамоат ташкилотларининг бу борадаги фаолиятини мувофиқлаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қ а р о р қ и л а д и:

1. «Меҳр ва мурувват йили» дастури тасдиқлансин.

Дастурда белгиланган чора-тадбирлар:

— давлат идоралари ва жамоат тузилмаларининг маблаг ва имкониятларини, корхона ва ташкилотлар, ширкат ва фермер хўжаликлари, тадбирлар ва ишбилармонларнинг ҳомийлик ёрдамларини кам таъминланган оилалар, ноғиронларни, боқувчисидан жудо бўлган фуқаролар ва ёлғиз кексаларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш учун жалб этишга;
— жамият ҳаётининг асосий бўғини бўлган оила тизимини мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни, инсон ҳаёти ва манфаатларини ҳимоялаш, мавжуд ижтимоий муаммоларни ҳал этиш, жумладан, янги иш ўринларини яратиш, аҳолига тиббий, савдо ва коммунал-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш бўйича аниқ режаларни амалга оширишга;
— юртдошларимизни меҳрибонлик ва эзгулик руҳида тарбиялаш, замон талабларига жавоб берадиган қадимий анъана ва қадриятларимизни ҳаётимизга янада чуқурроқ сингдириш, бундай интилиш ва ҳаракатларни оммавий ахборот воситалари, жойлардаги маънавий-маърифий тадбирлар орқали кенг тарғиб қилишга йўналтирилгани маълумлансин.

2. «Меҳр ва мурувват йили» дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш бўйича республика комиссияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари, вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари ва бошқа ташкилотлар ўзбў дастурда назарда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида

ва талаб даражасида бажарилишини таъминлаш юзасидан аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг комплекслари, вазирликлар, идоралар, уюшмалар, концернлар, корпорациялар, компаниялар ва агентликлар, хўжалик бирлашмалари, жамоат ташкилотлари, жамғармалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлиги Кенгаши ҳамда вилоятлар, Тошкент шаҳар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари:

йилнинг ҳар чорагида, тегишли идоралар ва тузилмаларни жалб этган ҳолда, «Меҳр ва мурувват йили» дастурининг бажарилишини муҳокама қилиб, зарур чора-тадбирлар қўриб босин;

йилнинг ҳар чораги аяқлари бўйича дастур топшириқларининг бажарилиши натижалари тўғрисидаги таҳлилий маълумотни кейинги ойнинг 7-кунгича республика комиссиясига тақдим этсин.

4. Матбуот ва ахборот агентлиги, «Ўзтелерадио» компанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва бошқа оммавий ахборот воситаларига аҳоли ўртасида «Меҳр ва мурувват йили» дастурида назарда тутилган чора-тадбирларнинг моҳияти ва аҳамиятини очиқ бериш, уларни амалга ошириш борасида қилинаётган ишларни кенг ёритиш тавсия этилсин.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазир Ш.Мирзиёев зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2004 йил 27 январь

Вазирлар Маҳкамасининг «Меҳр ва мурувват йили» дастури тўғрисидаги қарорига Ш А Р Ҳ

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 11 йиллиги муносабати билан ўтказилган тантанали йиғилишда Президентимиз Ислам Каримов томонидан 2004 йил мамлакатимизда «Меҳр ва мурувват йили» деб эълон қилинди ҳамда бу борадаги асосий мақсад ва вазифалар белгилаб берилди.

Юртбошимиз Фармоийши билан тузилган «Меҳр ва мурувват йили» дастурини тайёрлаш бўйича республика комиссияси йил давомида амалга оширилган ишлар зарур бўлган ташкилий, ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий тадбирларнинг комплекс дастурини ишлаб чиқди. Ушбу дастур аввалги йиллар-

да қабул қилинган «Инсон манфаатлари йили», «Оила йили», «Аёллар йили», «Соғлом авлод», «Она ва бола», «Қарияларни қадрлаш йили» ва «Обод маҳалла йили» дастурларининг мантиқий давомидир.

Давоми 2-бетда.

ПОЙТАХТНИНГ Бир кунли

Янгиликлар, воқеалар
ҚИСКА
сўзларда

● **АБДУЛЛА** Авлоний номдаги Тошкент шаҳар халқ таълими педагоглари малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институтида Британия кенгаши ҳамда Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги

хамкорликлариди таълим самарадорлигини оширишга мўлжаллаб яратилган янги лойиҳанинг тақдироти бўлиб ўтди.

● **ШАҲРИМИЗДА** Япония ҳукумати-нинг бегараз инсонпарварлик ёрдами туфайли таълим соҳасини янада ривожлантиришга қаратилган грант шартномасини имзолаш маросими бўлиб ўтди.

● **«ЭКОСАН»** Халқаро жамғармасида Ўзтелерадиокомпанияси, «Маҳалла» жамғармаси ҳамда Республика мусулмонлар идораси ҳамкорликлариди ташкил этилган кўрик-танлов «Энг мурувватли

кўшни республика» деб номланди.

● **КЕЧА** Собир Раҳимов ҳокимлигида аҳолини иш билан таъминлаш мақсадида меҳнат ярмаркаси уюштирилди.

● **1-ТОШКЕНТ** Давлат тиббиёт институтида ўтказилган «Стоматологик ёрдам кўрсатиш тизими» мавзусидаги илмий-амалий анжуманда шифокорлар иштирок эттишди.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги Матбуот хизмати ва ўз мухбирларимиз хабарларидан.

XXI саҳоси

Барча маълумотдан олинган сўнги хабарлар

● Тошкентда Ўзбекистон кичик ва хусусий бизнес, матбуот кооперацияси, савдо ҳодимлари ва хусусий тадбиркорлар касба уюшмаси Марказий Кенгаши томонидан «Меҳр ва мурувват—қалб амри» мавзусида анжуман ўтказилди.

● Самарқанд вилоятидаги «Пахта саноати» ҳудудий акциядорлик бирлашмаси тизимида қайта ишлаш корхоналарида тайёрланаётган толалар Швейцария, Бельгия, Буюк Британия, Жанубий Корея, Россия каби мамлакатларга экспорт қилинмоқда.

● «Олтин мерос» халқаро хайрия жамғармасининг Бухоро вилоят бўлими Бухоро шаҳридаги «Кўкалдош» мадрасасида халқ амалий санъати марказини ташкил этди.

● Наманган вилоятидаги Тошбулоқ қишлоғида янги ижтимоий-иқтисодий коллеж ўз фаолиятини бошлади. 300 та ўқувчига мўлжалланган мазкур ўқув муассасасида барча замонавий анжомлар мавжуд.

Жаҳонда

● Буюк Британия ҳарбий хизматчиларни тайёрлаш ва ҳақдорликдаги машқларни ташкил қилишга кўмаклашиш учун ҳарбийларни Ливияга юборишни режалаштирмоқда.

● Эрон ўрта масофага мўлжалланган «Раад» номли янги ракеталарни ишлаб чиқаришни бошлади.

● Ироқнинг Рамадий шаҳрида портловчи моддалар орттилган юк машинаси ва америкалик аскарларни олиб кетётган зирҳли ҳарбий машинанинг тўқнашиб кетиши натижасида бир неча киши ҳаётдан кўз юмди.

● Исроил полициячилари камикадзе-террорчиликда гуноҳ қилинаётган Фаластиннинг «Танзим» гуруҳининг фаол аъзосини қўлга олишти. Таҳминларга кўра у Тель-Авив шаҳри марказида террорчилик ҳаракатини амалга оширмоқчи бўлган.

● АКШнинг NASA агентлиги ва Калифорния реактив ҳаракатлар лаборатория мутахассислари томонидан учирилган «Оппортюнити» робот аппарати Марс сайёрасига муваффақиятли кўнди.

● Кейинги кунлар давомида Бангладешнинг шимолий қисмида 3 киши номаълум касаллик оқибатида ҳаётдан кўз юмди. Ҳозирча маҳаллий табиблар фаройиб эпидемия сабабларини шарҳлашдан бош тортмоқдалар.

Вазирлар Маҳкамасининг «Меҳр ва мурувват йили» дастури тўғрисида»ги қарорига Ш А Р Х

Давоми. Боши 1-бетда.

Унинг асосий маъно-маъмуни халқимизга хос бўлган азалий қадриятлар ва замонавий демократик тамойилларга таянган ҳолда, давлат ва жамиятнинг инсонга бўлган муносабат ва эътиборини янада кучайтиришдан иборат.

Дастур устувор масалаларни ҳал қилишга йўналтирилган қуйидаги чора-тадбирларни ўз ичига олади:

аҳолининг ижтимоий муҳофазасини кучайтириш, муҳтож бўлган, кам таъминланган тоифалар, оила ва инсонларга кўмак бериш, бу борадаги ҳуқуқий-меъёрий базани тақомиллаштириш;

ногиронларга, қаровчисиз қолган ва боқувчисини йўқотган фуқароларга, ёлғиз кексаларга ёрдам ва кўмак бериш;

давлат ва нодавлат ташкилотлари, ўзини ўзи бошқариш органларининг меҳр ва мурувват йўналиши бўйича фаолияти ва масъулиятини кучайтириш;

оила тизимини мустаҳкамлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, аҳолини, айниқса, ёшларни меҳрибонлик ва мурувват руҳида тарбиялаш.

Меҳр ва мурувват деган улғу тушунчаларнинг теран маъносини кенг тушунириш, юртимиздаги ҳар қайси хонадон, ҳар қайси маҳалла, шаҳар ва қишлоқда маънавий-руҳий муҳитнинг барқарорлигини таъминлаш, оилани, соғлом турмуш тарзини мустаҳкамлаш, ибратли аъёна ва урф-одатларимизни тарғиб этиш вазифаси ҳам дастурнинг мақсадига қиради.

«Меҳр ва мурувват йили» дастури доирасида:

умумтаълим мактабларининг 616,5 минг нафар 1-синф ўқувчиларини бепул дарслик ва ўқув қуроллари билан таъминлаш, шунингдек, махсус мактаб-интернатлар, «Меҳрибонлик» уйлари тарбияланувчиларини, кам таъминланган оилаларнинг 2-9 синф ўқувчи-фарзандларини бепул дарсликлар билан таъминлаш ва шу мақсадда кутубхона фондларини тўлдирishга ажратилаётган маблағларни 1,5 баробар кўпайтириш; соғломлаштириш оромгоҳларида 170 минг нафар бола, шу жумладан, кам таъминланган оилалар фарзандларини бепул дам олишини таъминлаш;

кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари бўлган умумтаълим мактаблари ўқувчиларини бюджет ҳисобидан қишки кийим-боши билан бепул таъминлашни кучайтириш мақсадига ажратилаётган маблағлар миқдорини 1,2 мартага кўпайтириш;

республикадаги 93 та «Меҳрибонлик» уйлари ва махсус мактаб-интернатлар биноларини, 46 та «Мурувват» ва «Саховат» уйларида ҳамда ижтимоий таъминот муассасаларини капитал таъмирдан чиқариш;

санаторийлар, шифохоналарда 32 минг нафар пенсионер, уруш ва меҳнат фахрийлари санолатлигини тиклаш;

чекка қишлоқларда истиқомат қилувчи аҳолини тиббий-ижтимоий патронаж хизмати билан қамраб олишни кенгайтириш сингари қатор амалий тадбирлар белгиланган.

Дастурни амалга оширишнинг умумий харажатлари 354 миллиард сўм, шу жумладан 250 миллиард сўм Давлат бюджетининг 2004 йилга мўлжалланган маблағларидан иборат.

Дастурда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳри ҳокимликлари томонидан муайян ҳудудга хос бўлган муаммолар ва имкониятлардан келиб чиқиб амалга оширилиши кўзда тутилган, эътиборга лойиқ ишлар ҳам ўз аксини топган.

Мазкур тадбирлар юртимизда бағрикенглик, ўзаро меҳр-оқибатлилик, фуқаролараро тотувлик, турли миллат вакиллари ўртасида дўстлик ва ҳамжихатлик муҳитини қарор топтиришга, ёшларимизни юксак инсоний фазилатлар руҳида тарбиялаш учун зарур шарт-шароитларни яратишга хизмат қилади.

Бу эса янги ҳаёт, янги жамият барпо этиш йўлидаги мақсад ва интилишларимизни рўёбга чиқариш учун муҳим омил бўлади, изчил амалга оширилаётган ижобий ишларимизни янги босқичга кўтариш имконини беради.

Бир сўз билан айтганда, дастур замирида жамиятимизда ҳеч ким ўзини ёлғиз сезмаслиги, ҳеч ким эътибордан четда қолмаслиги керак, деган эзгу ғоя мужассамдир.

БОЛАЛАР СПОРТИ РИВОЖИ: ДАСТАБКИ НАТИЖАЛАР ВА ГАЛДАГИ ВАЗИФАЛАР

Давоми. Боши 1-бетда.

Ўтган йили 12,2 миллиард сўм ҳамда 2,6 миллиард АҚШ доллари жамғарма ҳисоб рақамига туширилгани, бундан ташқари, ҳомийлар ҳисобидан 22,5 миллиард сўмдан ортқ ҳажмда қурилиш, қайта таъмирлаш ишлари ҳамда хизматлар бажарилгани кўрсатиб ўтилди. Республикада спорт турлари бўйича 2,8 мингта спорт секцияси ташкил этилиб, уларга 85 мингдан ортқ бола жалб қилинди.

2003 йилда Хоразм вилоятида «Умид ниҳоллари» ва Андижон вилоятида «Барқамол ақлоқ» йиллари юксак савияда уюшқилди билан ўтказилди. Бу, ўз навбатида, болалар спортининг янада оммавийлашуви ва ривожланишига ижобий таъсир кўрсатди. Оммавий спорт тарғиботини кучайтириш мақсадига Ўзбекистон телерадиокомпаниясида «Спорт» телеканали 2004 йилнинг 1 январидан бошлаб мунтазам фаолият кўрсата бошлади. Жаҳон андозлари даражасида ишлаб чиқилган спорт кийимлари ҳамда спорт пойабзаллари намуналарининг доимий ҳаракатдаги ярмарка-кўргазмалари ташкил этилди.

Шунингдек, мажлисда ҳомийлик кенгаши томонидан болалар спортини ривожлантириш борасида айрим камчиликларга йўл қўйилганлиги ҳам кўрсатиб ўтилди.

Жумладан, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси бюджетининг даромад қисми 3,1 миллиард сўмга бажарилмаган. Андижон, Бухоро, Навоий, Наманган, Сурхондарё, Тошкент, Фарғона, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳри ҳудудий жамғармалари бюджетларининг даромад қисми бажарилмаган, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Тошкент, Жиззах ва Фарғона вилоятларида қурилиш ишлари кеч бошланганлиги туфайли режалаштирилган янги иншоотлардан 6 таси фойдаланишига топширилмагани кайд этилди.

Болалар спортини ривожлантириш ташкил этиш масаласи бўйича аксарият қишлоқ жойларидаги умумий таълим мактабларида аҳоил мутлақо қониқарсиз эканлиги, айниқса, Навоий вилоятидаги айрим қишлоқ мактабларида спорт майдончалари йўқлиги, спорт анжомлари билан таъминлаш қониқарсизлиги, малакали спорт мураббийларининг еттишмаслиги, вилоят ва халқ таълими ҳудудий бошқармалари раҳбарияти эса бу масалаларни ҳал қилишда ўзини четта олаётгани кўрсатиб ўтилди.

Мажлисда вилоят, туман ва шаҳар ҳокимлари, Халқ таълими вазирлигининг ҳудудий бошқарма ва бўлимлари раҳбарлари қишлоқ мактабларида болалар спортини ривожлантиришнинг моҳияти ва аҳамиятига ҳанузгача етарли эътибор қаратмаётгани, туманлар ва шаҳарларда болалар спортини учун масъул етакчи мутахассисларнинг аттестацияси қониқарсиз ўтказилгани таъкидланди. Хусусан, Сирдарё вилоятининг Янгиер, Тошкент вилоятининг Зангиота, Наманган вилоятининг Ҳайит, Қорақалпоғистон Республикасининг Кўнғирот туманлари етакчи мутахассислари аттестациядан ўтганидан кейин 2-3 ой ўтар-ўтмас ишдан бўшаб кетган.

Кичик ва ўрта ёшдаги қизларни оммавий спортга жалб этиш масаласи талаб даражасида эмас. Жойлардаги айрим мутасадди раҳбарлар бу ишга юзак қарамокда, маҳаллалардаги спорт майдончалари негизда турли спорт секциялари тузилишига кўмаклашувчи ва оилавий спортни ривожлантириш билан боғлиқ ишлар мунтазам олиб борилмапти.

Мажлисда таъкидланганидек, фойдаланишга топширилаётган болалар спортини иншоотларининг техник-эксплуатация ишларини ташкил қилиш масаласига етарли даражада эътибор берилмапти.

Қишлоқ жойларидаги мавжуд спорт муассасаларининг базасини кучайтириш ишлари қониқарсиз аҳоилда, спорт инвентарлари билан жиҳозлаш маса-

ласи кўп жойларда ўз ечимини топаётгани йўқ.

Жамғарманинг валюта ҳисоб рақамидан 2,5 миллион АҚШ долларидан ортқ миқдорда маблағ бўлгани ҳолда, спорт иншоотлари учун зарур жиҳоз ва анжомлар харид қилиш ишига ҳалигача киришилмаган.

2004 йил дастурини шакллантиришда жамғарма раҳбарияти ўзибўларчиликка йўл қўйгани, натижада жорий йилда янгидан қуриладиган ва таъмирланадиган кўпгина спорт иншоотларининг лойиҳа ҳужжатлари ҳанузгача тайёрланмагани, бу иншоотлар бўйича танлов савдолари ўтказилмагани кайд этилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари К.Тўлаганов, Жамғарма бошқаруви раиси А.Мирқосимовнинг 2003 йилда болалар спортини ривожлантириш ва бу мақсадларга ҳомийлар маблағларини жалб қилишдаги бажарган ишлари бугунги кун талабларига жавоб бермайди, деб топилди ҳамда 2004 йил дастурига киритилган қуриладиган ва таъмирланадиган спорт иншоотларининг лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаш, танлов савдоларини ўтказиш ва иншоотларни ўз вақтида топширишга уларнинг шахсан жавобгар эканликлари кўрсатиб ўтилди.

Мажлисда Болалар спортини ривожлантириш жамғармасининг 2003 йил дастури ва бюджетининг ижроси ҳамда 2004 йил дастури ва бюджети тасдиқланди.

Жамғарманинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳомийлик кенгашлари раисларининг дастурдаги болалар спортини иншоотларининг ўз вақтида қурилиши, таъмирланиши ва самарали фойдаланилишига шахсан масъул эканлиги белгилаб қўйилди. Уларга лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаш ҳамда танлов савдоларида йўл қўйилган камчиликларни январь-февраль ойларида қаратраф этиб, кечи билан март ойида дастурга киритилган барча янги спорт иншоотларида қурилиш ишларини бошлаш вазифаси топширилди.

Жамғарманинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳомийлик кенгашлари раисларига 10 кун муддат ичида жойларда ҳомийлик кенгаши мажлисида қўйилган вазифаларни бажаришга бағишланган йўғилишлар ўтказиб, болалар спортини ривожлантиришнинг ҳудудий дастурларини тасдиқлаш тавсия этилди.

Мазкур дастурларда, аввало, қишлоқ жойларидаги спорт иншоотлари бўлмаган мактабларни аниқлаш ва уларнинг спорт базасини мустаҳкамлаш, спорт инвентарлари билан жиҳозлаш, бу ишга ҳомийлар маблағларини кенгроқ жалб этиш, спорт секцияларини малакали кадрлар билан таъминлаш, мактаблар атрофини хашар йўли билан ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш, мавсумий спорт майдонларини қуриш, болалар спортини оммалаштириш, маҳаллаларда оилавий спорт мусобақаларини доимий равишда ўтказиш, қизларнинг спортнинг енгил атлетика, гимнастика, сузиш, теннис, стол теннис каби секцияларига кенгроқ жалб этишга оид масалаларга алоҳида эътибор бериш зарурлиги ўқтирилди.

Вилоят, туман ва шаҳар ҳокимлари, Халқ таълими вазирлигининг ҳудудий бошқарма ва бўлимлари раҳбарларининг қишлоқ мактабларида болалар спортини ривожлантириш, спорт иншоотларини зарур жиҳозлар ва анжомлар билан таъминлаш учун шахсан масъул эканлиги таъкидлаб ўтилди.

2004 йилнинг биринчи ярми натижалари бўйича Ҳомийлик кенгашининг мажлисида болалар спортини ривожлантиришда айрим шаҳар ва туман ҳокимларининг ҳисоботи эшитилиши белгилаб қўйилди.

Йўғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари К.Тўлаганов, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси бошқаруви раиси А.Мирқосимовга биринчи чорак якуни бўйича туман ва шаҳарларда бо-

лалар спортини ривожлантириш учун масъул етакчи мутахассисларнинг фаолиятини танқидий таҳлил қилиб, нолойиқ шахслардан воз кечиб, малакали ва фидойий кадрларни топиш ҳамда жой-жойига қўйиш вазифаси топширилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.Азимов зиммасига ҳомийлардан тушиши белгиланган миллий ва эркин муомаладаги валюта маблағларининг ўз вақтида ва тўла миқдорда тушишини таъминлаш вазифаси юклатилди.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқори Кенгеси раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари белгиланган тушумларининг ўз вақтида ва тўла миқдорда тушишини таъминлаш учун шахсан масъул эканлиги таъкидланди.

Молия вазирини М.Нурмуродов зиммасига барча қурилиш ишларини жамғарманинг тасдиқланган бюджети асосида ўз вақтида молиялаштириш, кўзда тутилган харажатларнинг белгиланган миқдорда ва мақсадли сарфланганини назорат этиш ҳамда Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси /А.Мирқосимов/ билан биргаликда бир ой муддатда республика бўйича фойдаланишга топширилаётган болалар спортини иншоотларида техник-эксплуатация ишларини ташкил қилиш юзасидан аниқ кўланмаларни жорий қилиш вазифаси юклатилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Азизхўжаевга Андижон вилоятида барпо этилган коллеж ва лицейлар ҳамда уларнинг қошидаги замонавий спорт иншоотларини қуриш ва улардан фойдаланиш борасидаги тажрибаларни ўрганиш ва амалий фаолиятда қўллаш мақсадига тегишли раҳбарлар ва мутахассислар учун республика семинар-кенгашларини ташкил этиш топширилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирини Ш.Мирзиёев, Бош вазир ўринбосарлари Р.Азимов, А.Азизхўжаевга икки ой муддатда Халқ таълими вазирлигининг қишлоқ мактабларининг моддий-техникавий базасининг аҳоли тўғрисидаги ҳисоботини кўриб чиқиш, унинг натижаларига кўра, вазирлик ҳамда ҳудудий бошқармалар раҳбарларининг жавобгарлиги ҳақида Вазирлар Маҳкамасига тақлиф қилини белгилаб қўйилди.

Шунингдек, Навоий вилоятида болалар спортини ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишлар, умумий таълим мактабларининг аҳоли, уларнинг спорт анжомлари билан таъминлаш даражаси ҳақидаги ҳисобот вилоят ва туман халқ таълими раҳбарлари ҳамда мактаб директорлари иштирокида кўриб чиқилди ва тегишли чоралар белгиланади.

Болалар спортини иншоотларини малакали спорт мураббийлари ва услубий қўланмалар билан таъминлаш, спорт мураббийларининг малакасини ошириш дастурлари кўриб чиқилди ва тасдиқланди.

Марказда ва жойларда болалар спорт анжомлари, кийим-кечаклар ва чарм-пойабзал маҳсулотларининг кўрғазмалари ташкил этилганлигини эътиборга олиб, «Ўзбекенгилсаноат» компаниясига (А.Баҳромов) ва «Ўзбекчармпойабзали» уюшмасига (Э.Холмуродов) ана шундай маҳсулотларни замон талабларини даражасида ишлаб чиқариш ва уларни арзонлаштирилган нарҳларда истеъмолчиларга етказиб бериш чора-тадбирларини кўриш вазифаси юклатилди.

«Ўзелтелерадиокомпания» /А.Кўчимова/, Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги /Р.Шоғуломов/ ҳамда Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигига /М.Ҳазраткулов/ болалар спортини ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган тадбирларни кенг ёритиш, бу борадаги тарғибот-ташвиқот ишларини янада кучайтириш тавсия этилди.

Мажлисда Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳомийлик кенгашининг 2004 йил иш режаси тасдиқланди.

(ЎЗА)

Комиссия ҳамраиси, Ўзбекистон Бош вазири ўринбосари Э.Фаниев республикадаги иқтисодий вазият, халқро молиявий муассасалар билан ҳамкорликнинг ривожланиши, мамлакатда сармоявий муҳитни яхшилаш бўйича

фикр алмашдилар, савдо-иқтисодий ва сармоявий ҳамкорликни фаоллаштиришни рағбатлантириш зарурлигини таъкидладилар, аниқ

Ташқи ишлар давлат котиби Р.Мюзелъе томонидан қабул қилинди. Сухбат чоғида Р.Мюзелъе икки мамлакат ўртасида савдо-иқтисодий ва

ҲУКУМАТЛАРАРО КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

Парижда Ўзбекистон Республикаси ва Франция Республикаси ўртасида савдо-иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ҳукуматлараро комиссиянинг иккинчи мажлиси бўлиб ўтди.

амалга ошириладиган чора-тадбирлар тўғрисида мажлис иштирокчиларига ахборот берди.

Франция томони Ўзбекистон ҳукумати-нинг иқтисодий ўзгаришларни амалга ошириши давом эттиришга қаратилган, хусусан, савдо, банк ва маъмурий тизимларни, қишлоқ хўжалигини эркинлаштириш, корхоналарни хусусийлаштириш борасидаги саъй-ҳаракатини қўллаб-қувватлашни маълум қилди.

Томонлар ўзаро муносабатлар аҳоли ва истиқболлари бўйича

ижтимоий аҳамиятга молик, хусусан, халқро муассасалар билан биргаликда молиялаштириш шартлари асосидаги лойиҳаларни муҳокама этдилар, молия ва божхона соҳасини тартибга солишда икки мамлакат вазирлиги ва идоралари ўртасида муассасаларро ҳамкорликни чуқурлаштиришга келишдилар. Ҳукуматлараро комиссия мажлисининг натижаларига кўра кўшма протокол имзоланди.

Парижда ташриф чоғида Ўзбекистон ҳайъати раҳбари Э.Фаниев Франция

ирода ва иқтисодий шарт-шароитлар мавжудлигини таъкидлади. Шу билан бирга, Э.Фаниевнинг Франция ташқи савдо масалалари бўйича ваколатли вазир Ф.Лоосо, қатор етакчи француз компания ва ташкилотлари раҳбарлари билан учрашувлари бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси ҳайъати Франция тadbirkorлари ҳаракати (МЕ-ДЕФ) қароргоҳида ўтказилган Ўзбекистон ва Франция тadbirkorларининг кўшма бизнес-семинарида иштирок этдилар.

«Жаҳон» АА.

УЗОҚ ШАРҚДА ЯНГИ ЙИЛ

Ўзбекистон Бадий академиясининг Замоनावий санъат марказида Узоқ Шарқ мамлакатларида янги йил байрамига бағишланган кўргазма очилди.

—Узоқ Шарқ давлатларида ой тақвими бўйича, яъни 21 январдан 22 январга ўтар кечаси янги йил кириб келади ва икки ҳафта давомида нишонланади, — деди санъатшунос Отабек Ашуров «Туркистон-пресс» муҳбирига. — Кўргазмада фотосуратлар, график ва декоратив ишлар, Хитой, Корея, Япония, Монголия ва Вьетнам давлатларининг амалий санъати намойиш этилмоқда. Шунингдек, санъат ихлосмандлари таниқли санъаткор Тамарахоним уй-музейидан келтирилган Хитой, Япония, Вьетнам аёллари киядиган либосларни кўришлари мумкин. Эътиборли жиҳати шундаки, ушбу либослар марҳум санъаткор томонидан ўша давлатларга сафар чоғида олиб келинган.

Кўргазмадан жой олган фотосуратларда ҳар бир давлатнинг ўзига хос урф-одатлари, хозирги куни, табиат манзаралари, инсонлари акс эттирилган. XX аср ўрталарига мансуб Хитой чинилари, чой сервислари, ошхона идишлари, гулдонлар эмал билан ишлаш техникасининг ўзига хослиги намойиш этилган. Шунингдек, Кореянинг босма нақшли ипак газламасидаги тасвирларда миллийлик ва нафислик санъат ихлосмандларини бефарқ қолдирмайди.

Д.ТОИРОВА,
«Туркистон-пресс»

Мағзин

МУРУВВАТ ТАДБИРЛАРИ

Меҳр ва мурувват йилли муносабати билан турли олий ўқув юртиларида хайрли ишлар яна ҳам кенг қулоч ёйди.

Чунончи, Тўқимачилик ва енгил саноат институти жамоаси бир қатор хайрли ва савобли ишларга бош-қош бўлди.

Институт жорий йилда Чилонзор туманидаги 66-маҳсул мактаб ўқувчиларига спорт анжомлари, 6 та компьютер, театрларга бепул чипталар совға қилди. Шунингдек мактаб лабораториясига тикиш материалларини тарқатиб, ювиниш хоналарини таъмирлаб берди. — Ниятимиз қалби кемтик, меҳрга зор болаларимизнинг кўзларида оз бўлса-да шодлик учқунларини кўриш. — Зеро, уларнинг ўқис дилларини ҳеч нарса билан тўлдириб бўлмайди, — дейди институтнинг иқтисоди ва тadbirkor бўлими проректори Кадам Жуманиёзов.

Шунингдек, институт томонидан Чилонзор туманидаги мактаб коллежининг 79 нафар ота-онаси йўқ ўқувчиларига турли совға-саломлар бериш билан бирга, 14 та компьютер ҳам тўхфа қилинди.

СОҒЛОМ

КЕЛАЖАК САРИ

Яқинда Абдулла Қодирий номидаги маданият институтида «Тинчлик учун оила федерацияси» халқро ташкилоти томонидан анжуман ташкил этилди.

Шахс тарбияси: унинг маънавий-ахлоқий жиҳатлари» мавзусидаги анжуманда Россия, Жанубий Корея давлатлари вакиллари ҳамда Ўзбекистонлик олимлар иштирок этдилар.

Тўрт кун давом этган ушбу анжуман доирасида гиёвандлик, ичкиқибозлик ва СПИДга қарши курашининг долзарб муаммолари хусусида суҳбатлар, фикр алмашилар ва талабалар билан очик мулоқотлар бўлиб ўтди.

ШОГИРДЛАР ҚУТЛАШДИ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Абу Райҳон Бериунинг номидаги шарҳунослик институтида тарих фанлари номзоди, манбаъшунос олим, 80 дан ортик китоб ва рисолалар, 100 дан ортик мақолалар муаллифи Омоноллага Бўриев ва унинг сафдоши, тарих фанлари номзоди, қўлёзмалар фонди бошлиғи, 20 дан ортик китоб, 120 дан ортик мақолалар муаллифи, «Амир Темур», «Темурийлар даври тарихи» номли ва тарихий географиясига оид илмий ишлар муаллифи Маҳмуд Ҳасанийларнинг 60 йиллик таваллуд саналари нишонланди.

Ўттиз йилдан ортик вақт мобайнида маъруз даргоҳда, самарали меҳнат қилиб келадиган, бу икки олимни унинг дўстлари, шогирдлари, институт жамоаси қизгин қутлади.

Гулнигор САТТОВА

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпаниясининг Як-40 самолёти авиаҳалокати сабабларини аниқлаш бўйича Ҳукумат комиссиясининг қарори

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпаниясининг Як-40 самолёти авиаҳалокати сабабларини аниқлаш бўйича Ҳукумат комиссияси Давлат учиб хавфсизлигини назорат қилиш инспекцияси экспертлари, Ўзбекистон Республикаси тергов ва ҳуқуқ-тартибот органлари мутахассисларини жалб қилган ҳолда 2004 йил 13 январда рўй берган авиаҳалокат тафсилотларини атрофлича ўрганиб чиқди. Ҳалокат сабабларини ўрганиш ишларида Ҳукумат комиссияси аъзолари билан бирга А.Яковлев номидаги Тажриба конструкторлик бюроси ҳамда МДХ Давлатлараро авиация қўмитаси вакиллари иштирок этди.

Олиб борилган текширув жараёнида объектив назорат воситалари («қора қути») кўрсатмалари, бортдаги ҳамда ердаги навигация воситаларининг техник ҳолатини батафсил ўрганишга алоҳида эътибор қаратилди. Самолёт бўлаклари синчиклаб текширилди, экипаж ҳамда ҳаво кемасининг парвоз оқидан тайёргарлиги, самолёт парвоз қилган шароит ва унинг кўниши тафсилотида гувоҳ бўлган қўллаб кишилардан зарур маълумотлар олинди.

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпаниясининг Термиз-Тошкент йўналиши бўйича НУ-1154

рейсни амалга ошираётган Як-40 самолётининг 37 кишининг ҳалок бўлишига олиб келган авиаҳалокати сабабларини аниқлаш бўйича олиб борилган текшириш якунларига биноан Ҳукумат комиссияси кўнидаги хулосаларга келди.

Самолётнинг техник ҳолати ва экипаж аъзоларининг малакаси бу русумдаги ҳаво кемалари эксплуатацияси учун белгиланган талабларга жавоб берган.

Самолётнинг ўзиёзар ускунасидаги («қора қути») ёзувлар таҳлиллари шунини кўрсатдики, парвоз жараёнида ҳамда кўниш вақтида двигателлар ва ҳаво кемасининг бошқа тизимларида носозлик бўлмаган, бортда ёнгин, бирон-бир шикастдор воситаларнинг таъсири ёки террорчилик ҳаракати аломатлари қайд этилмаган.

Кўнишни таъминловчи радиотехник воситалар барқарор ишлаб турган ва соҳ ҳолатида бўлган.

Ҳаво кемаси парвози, унинг кўниши мураккаб метеорологик шароитларда кечган, Тошкент аэропорти ҳудудида кўриш имконияти қуюқ туман пайтида йўл қўйилмаган меъёрлар даражасида бўлган.

Тергов эксперимент тарзида ўтказилган парвоз билан тасдиқланган текширув натижаларига кўра, авиаҳа-

локат экипажнинг кўниш чоғидаги нотўғри ҳаракатлари туфайли содир бўлганлиги аниқланди.

Экипаж томонидан кўнишга тайёрлаш қоидаларига хилоф равишда чекланган кўриш шароитида бошқариш ва ҳаво кемасини кўндириш учун мўлжалланган тизимнинг зарур иш тартиби қўлланилмаган. Бу ҳол борт ускуналарида самолётнинг белгиланган пасайиш траекториясига нисбатан ҳақиқий ҳолати тўғрисидаги маълумотларнинг нотўғри акс этишига, ҳаво кемасининг рухсат этилган кўрсаткичдан юқори баландликда кўниш йўлагига яқинлашиши ва кўниш чоғида ушбу траекториядан чиқиб кетишига олиб келган.

Борт ускуналарининг но-стандарт тартибда ишлаётганидан дарак берувчи аломатлар борлигига қарамадан, экипаж бу ҳақда диспетчерга хабар қилмаган, самолётнинг кўниш тизимида нотўғри фойдаланиш билан боғлиқ хатоларни ўз вақтида аниқлай олмаган ва кўнишга қайтадан уриниш учун иккинчи марта айлана ш бўйича чоралар кўрмаган.

Экипаж рухсат этилган энг қуйи баландликда кўниш йўлагининг ердаги белгиларини аниқлашдан ва ўзининг касб маҳоратида ортикча баҳо бериб, пасайишни

Павел бу муваффақиятга осонликча эришмади. Маълум бир вазиет сабаб бўлиб, 3 ёшидаёқ унинг ҳарфлари ўрганишга ҳавасини сезган онаси алфавитни ўргата бошлади. Бола ҳарфлардан бўғинлар, сўнгра сўзлар туза бошлади. Ақлий тарбияси ҳам шаклланиб борди. 6 ёшида мактабнинг биринчи синфига қадам қўйди. 1991 йилда 9-синфни аёло баҳолар билан тугатиб, Тошкент Давлат техника университети қошидаги академик лицейга ўқишга кирди. Етук мутахассис бўлиш, бунинг учун эса яхши баҳоларга ўқиш орзуси, уни фан асосларини чуқур эгаллашда ўз имкониятларини кидиришга мажбур қилди. Уқитувчилар журналларида Павелнинг аёло баҳолари кўрсатилган. Унинг фан асосларини эгаллашга, техникага қизиқиши янада кучайди. Бу борада оила ва лицейдаги муҳит уйғунлашиб борди. Отаси билан бўлган сўхбатлар унинг эътиқодини мустахкамлади. Фанларни ўзлаштириш экан ўз устида ишлашни янада такомиллаштирди. Жамиятимизда етук мутахассиснинг кадрланлишини тушуна бориш, фан ва техниканинг ўзи танлаган йўналиши бўйича билимларини чуқурлаштириш истиғи мунтазам мутолаа ва та-

факкур қилишни талаб этар эди. Бунинг учун эса бўш вақтни кўпайтириш керак эди. Лицейда ўқиб юрган вақтида 2001 йил (ноябрь—декабрь) Самарқанд шаҳрида ёш информатикларнинг биринчи Республика анжуманида қатнашиб, «Интернет сайтлари» йўналиши бўйича биринчи ўринни эгаллагани учун 1-даражали диплом, «Уқув компьютер дастурлари» йўналиши бўйича учинчи ўринни эгаллагани учун III-даражали диплом ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди. Павел лицейни 2002 йили муваффақият билан тугаллаб, Тошкент Давлат техника университетининг Энергетика факультетига тест синовлари асосида имтиҳондан ўтиб биринчи курсга қабул қилинди. Бу ерда ҳам у муваффақият билан ўқиб бошлади. Орадан кўп вақт ўтмай иктидорли талабалар гуруҳига ўқиш учун танловда қатнашиб, ҳамма босқичлардан муваффақиятли ўтди. Асосий ўқув режасидан ажралмаган

ҳолда инглиз тилини чуқур ўзлаштириш учун ташкил қилинган кўшимча дарс-ча адабиётларни излайди. Профессор ўқитувчиларнинг маъруза ва маслаҳатларидан унумли фойдаланишга ҳаракат қилади. Бу ерда қатор фанлардан инглиз тилида маъруза матнлари ва услубий қўлланмаларни тайёрлаган. Тез кунда Павел Тошкент Давлат техника университетини ёшларнинг Беруний академияси томонидан ташкил қилинган «Фан ва техника тараққиётида ёшлар» мавзусидаги иктидорли талабаларнинг учинчи илмий—техник анжуманида «Гелиоэнергетика—Ўзбекистон келажиги» илмий маърузаси билан қатнашди. Биз Павелни Тошкент Давлат техника университетини ёшларнинг Беруний академиясида унумли, суҳбатга тортидик. У мактабдаёқ физика фанига қизиқани, информатика ўқитувчисининг қўлида компьютер ҳақидаги билимини «нол»дан бошлаб, жонбозлик кўрсатган ўқитувчиси ёрдамида назария ва амалиётни эгаллагани ҳақида гапир-

ди. Яна инсон сифатида шаклланишига ўз хиссасини қўшган бошланғич ҳарбий таълим ўқитувчисини ҳам мамнуният билан эслади. — Зий масканларида санъат асарлари, маданият ёдгорликлари билан танишиб боришим, — дейди Павел, — мени яхши томонга ўзгартишимга, ўзлигини англашишга катта таъсир кўрсатди. Фанлар бўйича билимини эгаллашнинг ўзи кифоя қилмайди. Бизнинг давримизда ҳар томонлама камол топган инсон бўлиш муҳимдир. Мамлакатимиз иқтисодини кўтариш, илмий—техник тараққиёт биз ёшлардан катта гайрат-фидойилик талаб қилади. Спортнинг теннис, футбол, волейбол каби турлари билан ҳаваскор сифатида шуғулланаман. Уқитувчиларимдан ташқари, тенгдошларимнинг ҳамда оиламизда менинг интилишларимни тўғри тушунишлари ҳам менга куч-қувват бағишлайди. Павел шу кунларда ўзининг бор билимини университетдаги профессор-ўқитувчилар томонидан берилаётган билимларини ўз устида мустақил ишлаш билан бойитмоқда.

Ҳасан АБДУНАЗАРОВ

Иктидорликга толе ёр
МУВАФФАҚИЯТЛАР
ГАРОВИ ИЗЛАНИШДА

Тошкент Давлат техника университетининг энергетика факультети II-курс талабаси Павел Козловга Польшадан хушxabар келди. Павелнинг 2003 йил июнь ойидаги ёшларнинг «Физика соҳаси бўйича Нобель мукофоти» биринчи қадам» Польша конференциясига юборган «Кўёш энергетикаси — бутун жаҳоннинг келажиги» мавзусидаги илмий иши «Нобель мукофоти» биринчи қадам» дипломи билан тақдирланган. Бу хушxabар университет жамоаси, талабалар ўртасида ҳам тез тарқалди.

Истиқлол шарофати туйғайи жаҳон мамаакатлари, турил халқаро ташкилотлар билан ҳам иқтисодий, ҳам маданий алоқаларимиз кенг кўлач ёзмақда. Хусусан, юртимизда фаолият олиб бораётган Очиқ жамият институтини томонидан ўтказилаётган танловлар хусусида гап очар эканмиз, уларда аёвало ёшларни юксак салоҳиятли, чуқур билимли қилиб ўстириш ҳамда ташаббускорлигини ошириш бош мақсад қилиб қўйилган.

Ёшлар — келажакимиз
ЭРТАМИЗНИНГ НУРАИ ЮЛДУЗИ

Ижтимоий йўналишдаги Республика махсус гимназиясининг битирувчи синф ўқувчиси Закия Абдураззоқова тенгдошлари орасида ўзининг аёло ўқиши, ташаббускорлиги ва инглиз тилини мукамал билиши билан алоҳида ажралиб туради.

Закия Абдураззоқова Очиқ жамият институтини томонидан ўтказилаётган танловлар хусусида гап очар эканмиз, уларда аёвало ёшларни юксак салоҳиятли, чуқур билимли қилиб ўстириш ҳамда ташаббускорлигини ошириш бош мақсад қилиб қўйилган.

Мазкур дебат турнири маънавияти юксак, ақлий тафаккури кенг дунё ёшларини ўзаро бирлаштириш, уларни дўстона муносабатларга чорлаш ҳамда кейинги ишларига қанот бўлиш учун ўтказилди. — Сафар сизда қандай таассурот қолдирди? Ўзингиз ҳам янгиликларга эга бўлдингизми?— сўраймиз

Мана шу эзгу ниятни дилга жойлаган камолотчилар хайрли бир ишга қўл урдилар. Янги йилнинг шодибаналари хали ҳам нишонланаётган кунларда Ҳамза туманида жойлашган шаҳар тарбия колониясида катта тадбир ўтказилди. Тадбирда 200 дан зиёд 13 ёшдан 18 ёшгача бўлган тарбияланувчилар иштирок этишди. Байрам дастурини Тошкент шаҳар тарбия колонияси бошлиғи вазифасини бажарувчи, ички хизмат капитани Акрам Қўлдошев ўзининг самимий тилақларини билдириб очиб берди. Ҳамза тумани маданият саройи ва Яққасарой туманидан келган санъаткорлар ўзларининг шўх ашула ва рақслари билан кўнгилларига илиқлик улашдилар. Уларга тарбия колонияси тарбияланувчилари ҳам қўшилиб қўйладилар. Колония тарбияланувчиси, «Камолот» бошланғич ташкилоти етакчиси Фарход Толпопов ўз дил сўзларини шундай ифода этди: —«Камолот» бизга, тўғри тарбияланишимиз ва ўзгаришимизга катта сабабчи бўлмоқда, биз жиноят қилган болалар учун ҳам яхшилик билан жавоб қайтарилаётганининг гувоҳи бўляёмиз. Тўғриси-ни айтсам, кимлардир биз тўғримида ўйлаб, вақт ажратиб, ғамхўрлик қилиши, кимгадир керак эканлигимиз менга ва дўстларимга кўч бағишлайди, ишониб топширилган вазифасини сийдиқдилдан бажаришга ҳаракат қиламиз. Тарбия колониясидаги болалар 23-сонли касб-хўна мактабда тахсил оладилар, ўқидан бўш вақтларида ишлаб чиқариш корхонасида сочқ, чойшаб ва бошқа нарсалар тикишади. Уларнинг маданий ва маънавий ҳордиқ чиқаришлари учун бадий ҳаваскорлик гуруҳи тузилган, спорт турларидан теннис, футбол мусобақалари ўтказилиб турилади, компьютердан фойдаланишни ўрганадилар. —Болаларнинг яхшилик, эзгулик йўлида хизмат қилишларини эшитиб, улар орасида ҳам интилувчанликни кўриб кўнгилмиз кўтарилди, — дейди шаҳар «Маҳалла ёшлари тарбиячиси» маркази раиси Гулнара Абдуваҳобова. — Биз улар билан сўхбат давомида «Яхши ҳаракат билан яхши натижаларга эришиш мумкин, биринчи нўбрин қўйилган қадам билан ҳаёт

қаро дебат турнирида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди. Мазкур дебат турнири маънавияти юксак, ақлий тафаккури кенг дунё ёшларини ўзаро бирлаштириш, уларни дўстона муносабатларга чорлаш ҳамда кейинги ишларига қанот бўлиш учун ўтказилди. — Сафар сизда қандай таассурот қолдирди? Ўзингиз ҳам янгиликларга эга бўлдингизми?— сўраймиз

ган мўъжаз ва хилват жойларда бўлдим. Шунингдек, биз— ёшлар учун илмий-амалий семинарлар ҳам ташкил этилди. Қолаверса, икки ҳафталик газетамиз ҳам чиқиб турди. Спорт мусобақаларида фаол иштирок этдим, таассуротларим ҳақида Люблина радиосида интервью ҳам бердим. Халқаро дебат турнирида аёллар ҳаётига доир долларб мавзу бўйича фикримни билдиришим ва уни исботлашим керак бўлди. Бунинг учун Ўзбекистон республикасида аёллар ҳуқуқини ҳимоя қилиш, Гендер аёллар ҳуқуқининг ҳимояси мавзусидаги китобларни ўқиб, мазмун-моҳиятини чақиш талаб этилганди.

Мен у ерда икки ҳафта мобайнида бўлдим. Ўзим учун эса ранг-баранг таассуротлар, қизиқарли маълумотларга эга бўлиб қайтдим. Асосий вазифа— турнирда қатнашишдан ташқари биз ҳам маънавий, ҳам маданий ҳордиқ чиқариш имкониятига эга бўлдик. Икки ҳафталик дастур батафсил ишлаб чиқилганлиги эътиборга лойиқдир. Халқаро дебат турнирида биз турли карнаваллар, кўргазмалар уюштирдик. У ердаги устозларимиз эса меҳмонларни Словения бўйлаб саёҳатларга олиб боришди. Жумладан, Альп тоғларида, Блэд қўли, истироҳат боғлари ҳамда музейларда, тарихий ёдгорликлар сақланадиган

қувончлисиз мен хорижий давлатдаги нуфузли турнирда қатнашиш баробарида 45 та мамлакат вакиллари билан танишдим. У ердаги дўстларим билан ҳозирда Интернет орқали алоқа боғлаб тураман. Дарҳақиқат, Закия Абдураззоқова сингари қизларга ҳавас қилсанг арзийди. Жаҳонда Ўзбекистон шарафини ҳимоя қилиш, юртининг, миллатнинг номини баралла янграйтиш нақадар масъулиятли. Ўзга юртининг тилида ўз тарихинг, Ватанинг ҳақида гурунлар қилиш эса катта бахт!

Юлдуз УСМОН СУРАТДА : 3. Абдураззоқова Словениядаги сафари чоғида.



КАМОЛОТ

МАКТУБ ЁЗИНГ, ҚЎНҒИРОҚ ҚИЛИНГ

Ёшлик умрнинг бахтиёрлик ва шодумонлик барқ уриб яшнаган, кўнгили боғида атир гулларнинг беғубор, хузурбахш бўйлари таралган, орзу-умидлар, улуг мақсад, эзгу ниятлар бўй чўзган ажиб палласи.

Бугунги кун навқирон авлоди билан бир сўхбат қурган, дийдор кўришган инсоннинг уларга ҳаваси келиши табиий. Чунки эртанги куннинг, бахтли келажакнинг пойдевори учун барча шароитлар муҳайё этилган, меҳнат қилган, илмнинг машаққатли сўқмоғидан дадил одимлаган ёшлар учун хорижга ҳам чиқиш, ўқиш-ўрганиш учун барча эшиклар очилган. Тақдирингни, бахту тахтингни ўзинг ярат, бу йўлда интил, излан, югурибел, ахир сен мустақил юрт ва-

килсан, сен учун дунёда чиқши имконлари яратилган. Дийдор кўришмоқ — бахт, кутмоқ эса — қийноқ ва азобдир. Биз ҳам азиз ёшлар, эртаимизнинг ёрқин юлдузлари, дийдорни ғанимат билиб сиз билан юракдан сўхбат қуришга, ютқларингиз ва муаммоларингиз билан ўртоқлашишга жазм қилдик. Ёшликнинг таърифларга сифмас дилбар хаёли учқур тулпорига миндириб бизни узоқ-узоқларга олиб кетди. Беғубор, покиза ёшликкагина хос

бўлган барча мавзуларда сизнинг сўхбатдошингизга айланмоқни ихтиёр этдик. Сизнинг бизга, бизнинг сизга айтмоқчи бўлаётган дил сўзларимиз, юракларимизнинг туб-тубига яшириб қўйган дард-аламларимиз, орзу-армонларимиз бордир. Сиз нима дейсиз, азиз замондош! Шодлигингизга шерик, дардингизга елқадос бўлиш мақсадида «Камолот» саҳифамизда сизларнинг мактубларингиз ва қўнғироқларингизни кутиб қоламиз.

ЎН САККИЗГА КИРМАГАН КИМ БОР?

«Ёшлик... Умрнинг энг ёрқин, гўзал, беғубор палласи. Севиш-севилиш бахти насиб этадиган гўзал дамлар. Ёшлик шундай аjoyиб дамки, барча нарсдан қувонч, шодлик излагинг келаверади.

Уни юрак-юракдан севавар, жону жаҳоним билан талпинар эдим. У эса бепарво. Қизлик гурурим, ор-номусим дил изхорини баён қилишга йўл қўймас эди. Кунлар ойларни, ойлар йилларни қува-лаб ўтаверди. Ниҳоят мен орзиқиб кутган кун ҳам келди. Охларим, Оллоҳга илтижоларим ижобат бўлди, унинг назарига тушдим. Дил изхори битилган мактубини ҳам олдим. Бу дунёда мендан бахтли

лар. Дарди дунёим қоронғу бўлиб, ўзимни кўйрга жой топа олма-самда, молу мулк, бойликни устун қўйган, меҳрибон онажонимнинг камситилиши эвазига менга боқадиган муҳаббатдан, ўша хонадонга келиб бўлиш бахтидан воз кечдим. У анча вақтлар ўтгандан кейин яна йўлда лайдо бўлди. Лекин жуда кечикиб келди. Мен ўзимнинг биринчи ва соф муҳаббатимни юрагимнинг туб тубига қўйдим. Мен учун дунёдаги энг азиз ва ягона бўлган инсонни йўқотиб, ўзимнинг «тенгим» бўлган оддийгина инсонга турмушга чиқдим. Ҳаётда иродали бўлиш

кераклигига ақлим етганидан хурсандман. Тинч ва осуда ҳаёт кечирмоқдаман. Онажонимнинг миннатдор нигоҳлари ҳамisha мени қўллаб туради. Фақат, фақат шундай лаҳзалар бўладики, лоп этиб ёдимга сен тушасан, юрагим жизиллаб, куйиб ёнаётгандек бўлади. Севиб севилган, лекин останада қолган биринчи муҳаббатимга унсизгина аза тутаман. Хайр энди, умрининг сўнги дақиқасига қадар сенсиз яшашга маҳкум бўлган биринчи муҳаббатим!

Шаҳризода МУҲСИМОВА, Ўзбекистон Миллий университети магистранти

МАЛАКАЛИ МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Халқимизда «Ҳаёт зулмати шам билан эмас, илм билан ёритилади» деган нақл бор. Бу гапнинг қанчалик тўғри ва ҳаётий эканлигини ҳозирги кунда фаолият кўрсатаётган академик лицей ва коллежлар фаолиятида ҳам кўришимиз мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисидаги» Қонуни, «Қадрлар тайёрлаш Миллий дастури»га асосан ўрта махсус ўқув юрталари қаторида М.Улуғбек технология касб-хўна коллежи ҳам ёшларнинг ҳар жиҳатдан илмий, маънави, ҳуқуқий саволдон, шу билан бирга хўнари бўлиб вояга етишлари йўлида намунали фаолият юритиб келмоқда. Ўшбу технология касб-хўна факультети 1944 йилдан фаолият кўрсатган Тошкент технология техникуми негизда ташкил этилган. Мустақилликка юз тутганидан сўнг ҳамма соҳалар қатори таълим соҳасида ҳам жуда катта ўзгаришлар содир бўлди. Жумладан, кейинги йилларда мазкур коллежда ҳам мутахассислар тайёрлаш йўналишлари кўпайиб бормоқда. Дастлабки икки йўналиш қаторига «Не» ва макарон, қандолат ишлаб чиқариш, «Ускуналар ишлайтиш ва таъмирлаш», «Вино технологияси», «Бухгалтерия ҳисоби», «Экология», «Маркетинг» йўналишлари қўшилди. Давлатимиз эътибори ва ғамхўрлиги туйғайи технология касб-хўна коллежи давлат стандартлари доирасида ўрта махсус билимни берадиган, ўқувчиларнинг касбга монелик маҳорати ва малакасини чуқур ривожлантириш, танлаган касблари бўйича бир еки бир нечта ихтисосликни эгаллашни таъминлайдиган янги турдаги ўқув юрти даражасига

кўтарилиди. Сўнги икки йил ичида коллежда талабаларнинг старли битиришга асосан ўрта махсус ўқув юрталари қаторида М.Улуғбек технология касб-хўна коллежи ҳам ёшларнинг ҳар жиҳатдан илмий, маънави, ҳуқуқий саволдон, шу билан бирга хўнари бўлиб вояга етишлари йўлида намунали фаолият юритиб келмоқда. Ўшбу технология касб-хўна факультети 1944 йилдан фаолият кўрсатган Тошкент технология техникуми негизда ташкил этилган. Мустақилликка юз тутганидан сўнг ҳамма соҳалар қатори таълим соҳасида ҳам жуда катта ўзгаришлар содир бўлди. Жумладан, кейинги йилларда мазкур коллежда ҳам мутахассислар тайёрлаш йўналишлари кўпайиб бормоқда. Дастлабки икки йўналиш қаторига «Не» ва макарон, қандолат ишлаб чиқариш, «Ускуналар ишлайтиш ва таъмирлаш», «Вино технологияси», «Бухгалтерия ҳисоби», «Экология», «Маркетинг» йўналишлари қўшилди. Давлатимиз эътибори ва ғамхўрлиги туйғайи технология касб-хўна коллежи давлат стандартлари доирасида ўрта махсус билимни берадиган, ўқувчиларнинг касбга монелик маҳорати ва малакасини чуқур ривожлантириш, танлаган касблари бўйича бир еки бир нечта ихтисосликни эгаллашни таъминлайдиган янги турдаги ўқув юрти даражасига

Мана шу эзгу ниятни дилга жойлаган камолотчилар хайрли бир ишга қўл урдилар. Янги йилнинг шодибаналари хали ҳам нишонланаётган кунларда Ҳамза туманида жойлашган шаҳар тарбия колониясида катта тадбир ўтказилди. Тадбирда 200 дан зиёд 13 ёшдан 18 ёшгача бўлган тарбияланувчилар иштирок этишди. Байрам дастурини Тошкент шаҳар тарбия колонияси бошлиғи вазифасини бажарувчи, ички хизмат капитани Акрам Қўлдошев ўзининг самимий тилақларини билдириб очиб берди. Ҳамза тумани маданият саройи ва Яққасарой туманидан келган санъаткорлар ўзларининг шўх ашула ва рақслари билан кўнгилларига илиқлик улашдилар. Уларга тарбия колонияси тарбияланувчилари ҳам қўшилиб қўйладилар. Колония тарбияланувчиси, «Камолот» бошланғич ташкилоти етакчиси Фарход Толпопов ўз дил сўзларини шундай ифода этди: —«Камолот» бизга, тўғри тарбияланишимиз ва ўзгаришимизга катта сабабчи бўлмоқда, биз жиноят қилган болалар учун ҳам яхшилик билан жавоб қайтарилаётганининг гувоҳи бўляёмиз. Тўғриси-ни айтсам, кимлардир биз тўғримида ўйлаб, вақт ажратиб, ғамхўрлик қилиши, кимгадир керак эканлигимиз менга ва дўстларимга кўч бағишлайди, ишониб топширилган вазифасини сийдиқдилдан бажаришга ҳаракат қиламиз. Тарбия колониясидаги болалар 23-сонли касб-хўна мактабда тахсил оладилар, ўқидан бўш вақтларида ишлаб чиқариш корхонасида сочқ, чойшаб ва бошқа нарсалар тикишади. Уларнинг маданий ва маънавий ҳордиқ чиқаришлари учун бадий ҳаваскорлик гуруҳи тузилган, спорт турларидан теннис, футбол мусобақалари ўтказилиб турилади, компьютердан фойдаланишни ўрганадилар. —Болаларнинг яхшилик, эзгулик йўлида хизмат қилишларини эшитиб, улар орасида ҳам интилувчанликни кўриб кўнгилмиз кўтарилди, — дейди шаҳар «Маҳалла ёшлари тарбиячиси» маркази раиси Гулнара Абдуваҳобова. — Биз улар билан сўхбат давомида «Яхши ҳаракат билан яхши натижаларга эришиш мумкин, биринчи нўбрин қўйилган қадам билан ҳаёт

тугаб қолмайди, мақсадга эришиш учун тўсиқларни енгиб ўтиш керак, ҳаётларингизнинг хали ҳаммаси олдинда. Ватанимизга, халқимизга, ота-онанингизга хизмат қилиб йўл қўйган хатоингизни оқлашга вақтингиз бор, асосий бунинг ўзингиз тушуниб етганингиз, сизлар ҳеч кимдан кам эмасислар» деган яхши гапларни айтиб кўнгилларини кўтардик. Тадбир сўнгида тарбияланувчиларга турли совға-саломлар, олтимиш жуфт пойабзал, «Камолот» томонидан очилган кутубхонага болаларнинг бўш вақтларини самарали ўтказишлари мақсадида китоблар совға қилинди. Шаҳноза МАҲМУДОВА СУРАТЛАРДА: тарбия колонияси ҳаёти ва бўлиб ўтган тадбирдан лавҳалар.



Шарқ дурдоналари

ОЗ-ОЗ УЎТГАНИД ДОМО БУЛАВ...

● Кулар юзли, хушхулкли, хушмуомалали одам андиша ва фаросат эгаси бўлади. Шундай гўзал сифатларга эга бўлган, лекин ўқимган одам билан ҳамсухбат бўлиш — ёмон хулкли, кўрс бир олим билан ҳамсухбат бўлишдан яхшироқдир. Бир фозилдан: «Қайси фазилат энг яхши фазилат саналади?» деб сўрадилар. Фозил: «Кулар юзли, ширин сўзли, хушмуомалали бўлиш», деб жавоб берди.

Барча ишдан хулқи хуш яхши эрур,

Хулқи хуш одамни эл иззат қилур.

● Ақл-хуш эгаси бўлган одам халқ билан дўстона яшайди. Халқ билан чиқишмаган одам роҳат юзини кўра олмайди.

Кимки эл бирла мураса қилмади,

Умрининг ширинлигин ул билмади.

● Ўзидан катта, тажрибали, билимдон кишилар билан маслаҳат қилмай иш бошлаган одам, у ишдан манфаат кўрмайди.

Қилма ҳаргиз ўз муродинг бирла иш,

Ул муродин-ла пушаймон бор эмиш.

● Фаразли ва хушомадгўй одамнинг суҳбати ва ошнолигига ишонма, унинг дўстлигига эътибор берма, чунки хушомадгўй одам ўз мудаассини ҳосил қилгандан кейин сендан узоклашади, сен билан суҳбатдош бўлишдан ва ошноликдан юз ўгиради.

Қарга фароғат ила тутса чаман ичра маком,

Қарга бўлиб қолур, аммо сира ҳам бўлбўл бўлмас.

● Ошноларга манфаат етказмасдан улардан манфаат кутиш, ерга уруғ сепмасдан туриб, дон олишни тама қилиш каби маъносиздир.

Киши ёндирмайин суҳбатда шамни,

Ёруғликнинг нишонни кўрولмас.

● Сукрот ҳақимдан: — Сиз жуда ҳам қайғурасиз у, кўпроқ шодибнадасиз, бунинг сабаби нима? — деб сўрадилар.

Сукрот шундай жавоб берди:

— Агар қўлимдан келса гам-гусса келтирадиган нарсалар кўнгли қўймаман, ҳуда-беҳуда нарсалар учун қайғуриб ўтирмаман. Шунинг учун шодлигим қайғумдан кўра кўпроқ бўлади.

● Икки нарса, яъни шижоат ва матонат инсонга ҳар ишда муваффақият бахш этади. Шижоат — ботирлик, мардлик билан ишга киришиш, матонат эса бардошлилик, мустаҳкам ва қатъий иродали, деган сўздир. Бу хислатларга эга бўлган киши бахт-саодатга эришади.

Кимки шижоат ҳам матонат йўлига қўйса қадам,

Ишлари топгай ривожу, эл қошида муҳтарам.

● Уч нарса инсонга жуда зарур: қаҳру ғазаб вақтида ўзини тутта билиш, бошга қуфлат тушганда бетоқат бўлмай сабр қилиш ва хайрли ишларга шошилиш.

Ҳар кишига бахту иқбол бўлса ёр,

Хайру эҳсон бирла бўлғай номдор.

ЯПОНЛАРДА ҲАМ АСКИЯ БОР

Қадим маданиятга эга Кунчиқар мамлакатда юз йиллар оша яшаб келаётган саҳна ва театр санъати бугунги кунда ҳам халқ орасида катта қизиқишга эга. Шу боис давлат ва хусусий телерадиокомпаниялар ўз эфир вақтининг салмоқли қисмини айнан юқоридаги томошаларга ажратади.

Умуман япон халқи маданияти ва фольклори ўзига хослиги ва бой аъёнлари билан ажралиб туради. Хусусан, мамлакатда мазмунан ва шаклан аскиядан унчалик фарқ қилмайдиган ҳазил-мутўйба ва сўз усталари ижоди кенг ривож толган. Улар иштирокидаги бундай томошалар ўзининг ибтидоий саҳна қоидаларини мустаҳкам сақлаб қолган ва халқ орасида йосе театрининг йўналишлари ёки жанрлари деб ном олган.

Ракуго

Ушбу ҳажвий монолог Эдо даври (1603-1867 й.й.) бошларида пайдо бўлган. Ижрочи саҳнада ўтирган ҳолда инсон табиатининг оғиз томонларини, кундалик ҳаётда йўл қўйиладиган камчиликларни ёқин ифодалар воситасида очиб бериб, энгил танқид остига олади.

Энг муҳими монолоғи муносиб яқунлаш учун юқори даражада моҳирлик ва усталлик, яъни япон ибораси билан айтганда «очи» таллаб қилинади. Очи сўзининг баъзан раку деб ҳам ўқилиши бу санъатнинг ракуго деб номланишига сабаб бўлган. XVII-асрдан бошлаб бугунги кунга қадар жами ҳисобда 300 дан зиёд мумтоз ракуго ҳўқоялари яратилган.

Ижрочиларни ракуго-ка деб номлашади. Улар саҳна марказида тўшлаган кичик кўрпача устида миллий либос — кимонода ўтиришади.

Санъаткор ҳўқояни сўзлаш давомида ўз овозини турли оҳангда ўзгартиради. Айни пайтда ифодани янада жонлантириш ва мукаммаллаштириш мақсадида қўлидаги елгиғи ёки дастрўмолдан фойдаланиши мумкин.

Илк бор ракуго санъати Эдо (ҳозирги Токио) ва Осака шаҳарларида кенг ривожланди. Бу ишга ўша пайтдаги қатор латифачилар ва ҳўқоя сўзловчилар мактабларидан

етиҳлиб чиққан машҳур санъаткорлар салмоқли улуш қўшган.

Коудан

Ҳўқоя сўзлаш санъатининг ушбу тури даставвал қоушакчи номи билан машҳур бўлиб, XVII асрда илк бор саҳна юзини кўрган. Мэйжи даври (1868-1912 й.й.)дан бошлаб эса бу санъат коудан номи билан.

Тарихий воқеалар, ҳарбий юришлар ёки йирик феодаллар хонадониди меросхўрликка доир ички тортишувлар ушбу санъат турининг асосий мавзуси ҳисобланган. Баъзан эса инсон табиатига хос эртакмуоз воқеалар, халқ қаҳрамонлари ва қасоскорлар тўғрисидаги ҳўқояларга ҳам мурожаат этилган.

1912-26 йиллар, яъни Тайшоу эраси, коудан тараққиёти тарихидаги энг баланд чўққи ҳисобланади. Айнан шу даврга келиб Такарай Бакин ва Ичирюсай Тейзан каби сўз усталари катта ижодий ютуқларга эришган.

Гарчи Иккинчи жаҳон уруши даврида коудан санъати сустрлашиб, оғир даврларни ўз бошидан кечирган бўлсада, кейинги йилларда у муттасил ривожланиб борди. Давра эркаклар билан бир қаторда аёл ҳўқоячиларининг саҳнага чиқиши ва бошқа шу каби янгилинишлар муҳим аҳамият касб этди.

Манзай

Икки сўз устасининг суҳбат ва тортишув давомида бир-бирлари устидан самимий ва дўстона қўлишга ҳаракат қилишини англатади. Бундай ижрочилар манзайиши номи олишган.

Манзай 13-14 асрларда пайдо бўлган ва асосан янги йил маросимларида ижро этилган. Унинг қадимги номи банзай бўлиб, айтишларича, ушбу санъат тури воситасида

Актёрлар тақдир кўпчиликини қизиктиради. Махсус олий таълим олган ҳамда ҳаётини саҳна ва экран санъати билан боғлаган ижро усталарининг роллари, изланиш жараёни кўпчиликка маълум бўлса-да, ҳаваскор актёрлар бир-икки марта фильмларда пайдо бўлиб, сўнгра экранда кўринмай қолиши кино шина-вандаларини хавотирга солар экан.

Шу боис учрашувларда «Маҳаллада дув-дув гап» комедиясида ролларни дур-дургина ўйнаган Холлида Исҳоқова, Роза Ризамўхамедова, Раъно Мадраҳимова ва ҳақида маълумот беришимизни илтимос қиладиганлар кўп бўлади...

Ана шу сеvimли актрисалар, энциклопедия қатор набираларнинг бувилари билан учрашиб, томошабинлар номидан савол беришни ниҳат қилдик. Биринчи галда Раънохонга кўнгирик қилдик-да, шахримизни олмос камар каби кесиб ўтган Анҳор бўйида учрашдик.

— Сизни, телевидениенинг биринчи суҳандони, Гулнор («Кутлуг қон» фильми), Азиза («Маҳаллада дув-дув гап») ролларини ўйнаган актриса сифатида барча танийди. Сизни кино телевидениедан «ўғирлаганими» ёки аксинчани?

— Телевидениега келган иккинчи суҳандон мен бўлганман. Биринчиси — Икболхон эди. Икки-уч ҳафта ўтар-ўтмас мен ҳам Шайхонтоҳурдаги телестудия остонасини ҳатлаб ўтганман. Ўз хоҳишим билан эмас. Травмайда дўғоналарим билан кетганимда телевидение ходими мени кўриб қилиб, студияга таклиф этган. Рақобатга бардош бера олмасам керак, деб ўйлаган эдим.

Ўзбекча гапирлишга қийналардим. Камера ёнида синовдан ўтказишди. Табриқлашди. Кўрсатувлар бошланди келди. Экранда кўришган шекилли, киностудияга — Гулнор родини ижро этишга таклиф этишди. Боршига бордим. Лекин у ердаги гўзал, келишган қизларни кўриб, ролдан умидимни уздим. Негадир мени танлашди. Бу ролдан хурсанд бўлдим. Чунки у тўғрйли Олим Ҳўжаев, Ҳамза

Умаров каби машҳур актёрлар билан танишдим. Менинг «сеvimли ёрим», — Йўлчи родини ўйнаган Ёш Санъат Девонон билан эса дўстлашди қолдик. Сурагата олиш кулчлари мулоқотда бўлдик.

— Санъат ака билан кейинчалик ҳам мулоқотда бўлганмисиз? — деб савол бердик, лекин жавобини билардик, улар деярли 50 йил учраш-

сёр Шўҳрат Аббосовнинг таклифи тўғрйли таникли актёрлар Раззоқ Ҳамроев, Марям Ёқубова, Икромма Болтаева билан ижод этиш шарафига муассар бўлдим.

— Кейинчалик телевидениеда ҳам, кинода ҳам ижод этишга эдингиз. Таклиф этишмадими ёки ўзингиз хоҳламадингизми?

— «Маҳаллада дув-дув гап» филь-

Санъат акага топширгани айни мудоо бўлган, деб ўйлаб юраман. Гулнор образини яратилишида ёнимда шундай ёқимтой, ақли йиғит, театрда унча-мунча тажриба орттирган актёр маслаҳат бериб турган. Шўҳрат Аббосов ёш бўлсада катта актёрлар, машҳур санъаткорлар ҳамда мендек ёшлар билан тил топишиб иш кўрганидан

мамнунман. Лутғичон аянинг санъатидан ҳалигача завқ оламан. Ўша дақиқаларда ўзим ҳам баҳоли кудрат ижод этганимдан бахтиёрман. Лутғичон ая — «Маҳаллада дув-дув гап»нинг сўнгги саҳнасида фарзандига бўлган меҳрини ҳам, аразини ҳам, мен — келинларига синчков кўзлари билан қараш-

ларини ҳам эслаб юраман. Ҳақиқатан, буюк актриса бўлган бизнинг аямиз! Телевидениега келсак, кичкинагина «КВН» телевозирнинг муҳлислари кўп бўлганини, лекин бу «сеҳрли» ойнаи жаҳон баъзи хонадондагина савлат тўқиб турганини эслаيمان. Биз — суҳандонларни ўзбек хонадониде оиласи аъзосидек қабул қилишар эди.

Кўнада, трамвай, троллейбусда эски кадрдонлардек мулоқотда бўлишар эди. Ҳайратга келаман: ҳозир ҳам 50 йилдан кейин ҳам хиёбонда кетатириб менга термулиб қолишарди. Сўнгра ёнимга келиб кўп саволлар беришарди. Жавобимни диққат билан тинглашарди. Дастхат олиб самимий тилакларини айтиб йўлларига равона бўлишарди. Шундай дамларда «Маҳаллада дув-дув гап» яна қайта телевидение экранига кўрсатилга бошлаганида Ёш-лигимга қайтгандек бўлганман-да, набираларининг кўнгирикдек овозини бамисоли уйғониб кетаман. Фильмдаги қайнонам — Меҳри ая келин ҳақида орау қилган бўлса, мен ҳам келинлик, ҳам қувёлик бўлганман. Бизнинг уйимизда ҳам «дув-дув» гап.

Ҳамидулла АКБАРОВ суҳбатлашди.

Даллашув

РАЪНО МАДРАҲИМОВА:

«УЙИМИЗДА ДУВ-ДУВ ГАП»

Ўзбекистон телевидениесининг суҳандони, «Кутлуг қон» ва «Маҳаллада дув-дув гап» фильмларида роллар ижро этган актриса Раъно Мадраҳимова билан суҳбат.

мидан сўнг аспирантурада ўқиш ни- ятида Москвага кетиб қолдим. Сиз, Ҳамидулла ўша ерда экансиз. Бирга тахсил кўрдик. «Черемішк» даги аспирантлар ётоғида бирга турдик.

Мени тарих саҳифаларини ўрганаш, тадқиқ қилиш жуда қизиқтирар эди. Ҳозир ҳам шундай. Шу боис САГУ (ҳозирги Мирзо Улугбек номидиги Ўзбекистон миллий университет)нинг тарих факультетида ўқишим даврида бошлаган ишимни аспирантурада давом эттирдим. Бу эса 1966 йилга «ўзгиди. Ҳимоядан сўнг Тошкентга қайтиб келиб илмий-педагогик фаолиятимни давом эттирдим. Табиийки, бу даврда фарзандлар ул-ғайди, набиралар менга олам-олам қувон-бехишда эди.

— Кино ва телевидениеда фаолиятингиз ҳаётингизга ҳеч таъсир кўрсатмадими?

— Кўрсатди. Аввало педагогик фаолиятимда талаба мени таниял- тими, менинг мавзусам, фикрларим унга бориб етатиими-йўқими — шу жараёни кузатиб боришда актёрлик фаолиятим ёрдамга келди.

— Қандай дақиқалар ёдингиз- да сақланиб қолди?

— Серғайрат Латиф Файзиев кўп йиғитларни, малакали актёрларни кўриқдан ўтказиб, Йўлчи родини

мидан сўнг аспирантурада ўқиш ни- ятида Москвага кетиб қолдим. Сиз, Ҳамидулла ўша ерда экансиз. Бирга тахсил кўрдик. «Черемішк» даги аспирантлар ётоғида бирга турдик.

Мени тарих саҳифаларини ўрганаш, тадқиқ қилиш жуда қизиқтирар эди. Ҳозир ҳам шундай. Шу боис САГУ (ҳозирги Мирзо Улугбек номидиги Ўзбекистон миллий университет)нинг тарих факультетида ўқишим даврида бошлаган ишимни аспирантурада давом эттирдим. Бу эса 1966 йилга «ўзгиди. Ҳимоядан сўнг Тошкентга қайтиб келиб илмий-педагогик фаолиятимни давом эттирдим. Табиийки, бу даврда фарзандлар ул-ғайди, набиралар менга олам-олам қувон-бехишда эди.

— Кино ва телевидениеда фаолиятингиз ҳаётингизга ҳеч таъсир кўрсатмадими?

— Кўрсатди. Аввало педагогик фаолиятимда талаба мени таниял- тими, менинг мавзусам, фикрларим унга бориб етатиими-йўқими — шу жараёни кузатиб боришда актёрлик фаолиятим ёрдамга келди.

— Қандай дақиқалар ёдингиз- да сақланиб қолди?

— Серғайрат Латиф Файзиев кўп йиғитларни, малакали актёрларни кўриқдан ўтказиб, Йўлчи родини

Кино оламида

**«ОЛТИН ГЛОБУС»
СОҲИБЛАРИ
АНИҚЛАНДИ**

АҚШнинг Лос-Анжелес шаҳрида кино оламида нуфузли совринлардан саналган «Олтин глобус»ни топшириш маросими бўлиб ўтди. Соврин жаҳон киносин тарихида олтинши биринчи марта топширилмоқда.

«Олтин глобус» нуфузи жиҳатидан «Оскар»дан кейин туради. Мукофот голибларга Ҳолливудда ишлайдиган хорижий журналистлар уюшмаси томонидан топширилади.

2004 йилнинг энг яхши фильми сифатида АҚШ кинорежиссёри Питер Жексоннинг «Узуклар ҳукмдори: қиролнинг қайтиши» асари эътироф этилди. У энг яхши фильм, энг яхши режиссёрлик, энг яхши кўшиқ ва энг яхши мусиқа учун бир йўла тўртта «Олтин глобус»га лойиқ деб топилди.

Режиссёр Софи Копполанинг «Таржима машаққатлари» кинофильми «мусиқа ва комедия» жанридаги энг яхши фильм, деб эълон қилинди. Афғон киноусталари яратган «Усома» лентаси эса йилнинг энг яхши хорижий киномаҳсулоти бўлди.

Актриса Дайэн Китоннинг «Севги қоида билан ва... қоидасиз» фильмида ижро этган роли комедия жанридаги энг яхши ўйналган аёл образи, деб тан олинди. Рене Зеллвегер эса ўзининг «Совуқ тоғ» фильмидаги роли учун энг яхши комик актриса сифатида иккинчи ўринга сазовор бўлди.

Комик ролларда суратга тушган актёрлардан Билл Мюррей «Таржима машаққатлари» кинолентасидаги роли учун йилнинг энг яхши комик актёри сифатида биринчи ўринни эгаллади. «Сирли дарё» фильмида иштирок этган Тим Роббинс иккинчи ўринни олди.

«Сирли дарё» фильмининг яна бир иштирокчиси Шон Пенни энг яхши драматик актёр, деб эътироф этилди. «Махлук» фильмида суратга тушган Шарлиз Теронга йилнинг энг яхши драматик актрисаси, деган ном насиб қилди.

«Олтин глобус»дан телесериалчилар ҳам куруқ қолмади. «Америкадаги фаришталар» фильмида суратга тушган Мэрил Стрип ва Ал Пачино кичик сериал категориясидаги энг яхши актриса ва энг яхши актёр деб топилди.

Машхур АҚШ киноустаси Майкл Дугласга эса ушбу мукофот киносанъати ривожига хизматлари учун берилди. У учинчи бор «Олтин глобус» билан тақдирланди. Илк бор «Уолл-стрит» кинолентасидаги роли учун, иккинчиси эса «Какку уяси узра парвоз» фильмининг продюсери сифатида мазкур мукофотга сазовор бўлганди.
**Нодирбек ЎЛЖАБОВЕВ,
ЎЗА шарҳловчиси**

ОЛИМЛАР ҲАЁТИДАН ҲАНГОМАЛАР

1966-70 йилларда Ўзбекистон Фанлар академияси Раёсатида техника бўлимини бошқарганим. Ўзбекистоннинг кўзга кўринган аллома академиклари Қори Ниёзий, Обид Содиков, Иброҳим Мўминов, Убай Орифов, Обид Акрамжўраев, Саъди Сирожиiddинов, Ёлқин Тўрақулов, Малик Набиев, Восил Қобулов каби забардаст, ўз соҳасининг ўта билимдони бўлмиш зуқко олимлар билан хизмат юзасидан кўп марта мулоқотларда бўлганман. Улар орасида ҳам ўзига хос ҳазил-мутуйибалар бўлиб турарди. Шулардан айримларини оқшомхонлар эътиборига ҳавола этмоқчиман.

ҚОЧИБ УЛГУРАМАН!

Уша пайт Ўзбекистон Фанлар академияси вице-президентлари Сергей Рижов ва Саъди Сирожиiddиновнинг хоналарини битта дахлсиз қабулхона ажратиб турарди. Бунда пастаккина бўйли қақилдоқ Рая исмли аёл иккала раҳбарга котибалик қиларди.

Кунларнинг бирида Ботаника институтининг директори академик Жўра Саидов С.Рижовни кутиб қабулхонада Рая билан гаплашиб ўтирганди. Қабулхонага С.Сирожиiddинов кириб қараса, Саидов домла Раяни «гапга солиб» ўтирибди?!

Саъди ака Жўра Саидовга қараб жиддий оҳангда:

— Ого, Вы крутите голову Раи? Если Вас увидет Сергей Николаевич, застрелит! — дебди.

Шунда Саидов домла ҳам бўш келмай, ҳозиржавоблик билан: — Пока прицелится Сергей Николаевич (анча ёшга бориб қолган академикнинг калласи бироз кимирлаб турарди), я убегу! — дея жавоб қайтарди.

Уч кишининг қаҳқаҳаси хонани тўларди.

**СИЗ НИМА ҚИЛИБ
ЮРИБСИЗ?..**

Ўзбекистон Фанлар академиясининг вице-президенти Саъди Сирожиiddинов уша пайт тузилган қандайдир комиссия раиси сифатида комиссия аъзоларини хонасига тақлиф этди. Бирин-сирин хонада йиғилишаётган эдик. Шу пайт Ўзбекистон Фанлар академиясининг собиқ президенти Теша Зоҳидов ҳам комиссия аъзолари сафига қўшилиши хонага кириб келди. Комиссия аъзолари орасида Теша Зоҳидовни кўриб қолган Саъди ака мийида бироз қулиб олди-да, кейин Теша акага қараб:

— Домла, мен сизни ташунмадим. Булар комиссия аъзолари бўлса. Сиз нима қилиб юрибсиз

уларнинг орасида?! «Бу хонада бир гап бўлса керак. Ҳар қалай одамлар бекорга кирмаётгандир» деб ўйладингизми?! — дейиши билан хонада кулги авжга минди.

Ҳазил ва аскияни севувчи буюк математик олим С.Сирожиiddиновнинг олимлар билан нафақат жиддий гаплаша олиши, балки самимий ҳазиллаша билишини кўриб қойил қолганим ёддан чиқмайди.

БЕКАТДА

1970 йилларнинг ёз фасли. Хадрадаги трамвай бекатида дўстим Ҳамзанинг уйига бориш учун 11-трамвайни кутиб турибман.

Ён-атрофимга қарасам, мендан беш-олти қадам нарида ҳамиша энгил машинада юрадиган машхур олим академик Ёлқин Тўрақулов ҳам трамвай кутиб турган эканлар. У кишига яқинлашиб салом-алик қилгач:

— Йўл бўлсин домла? — деб сўрадим.

— Дўстим Ҳамдам Усмоновнинг уйига «гап»га кетяпман, — дедилар. Уша кунни биргалашиб 11-трамвайни узок кутдик. Ҳамон ундан дарак йўқ. Тоқати тоқ бўлган Тўрақулов домла:

— Бу трамвай дегани ҳар маҳал шунақа бемалол юрадим дейман, — дедилар бироз диққат бўлиб.

— Ҳозир келиб қолар, — дейман у кишига далда бериб.

Ниҳоят узокдан қораси кўринган трамвайни менга кўрсатиб:

— Ана, ана, келяпти! — дедилар қувониб.

Трамвай яқинлашганда рақамига қарасак, 11-эмас, 16-трамвай экан. Орадан беш дақиқа ўтгач яна битта 16-си, сўнг шунақа рақамлиси-дан яна тўрттаси кетма-кет ўтса бўладими?!

Ниҳоят 11-трамвай келди. Шунда таажжубда қолган Тўрақулов домла нима дейди денг:

— Бир сидра бир ил рақамлилари ўтиб олгач, кейин бошқа рақамлилари келар экан-да!

Кулгидан ўзимизни тўхтата олмамай 11-трамвайдан ҳам қолиб кетмай дебмиз ўшанда иккимиз.

УНУТИЛМАС ВОҚЕА

1967-68 йиллар. Ўзбекистон Фанлар академиясининг собиқ президенти Убай Орифов, Ўзбекистон Фанлар академияси раёсатининг икки ходими ва камина ўша пайтдаги Ўзбекистон Вазирлар Кенгашининг Фан ва техника бўлимига иш юзасидан тақлиф этилди.

... Иш битгач Убай Орифов кўл соатига қараб биз ходимларга юзланди-да, «Тушлик вақти бўлиб қолибди, овқатлансақ нима дейсизлар?» дедилар мулойим жилмайиб. «Маъқул» ишорасини қилиб, машхур олимнинг раъйига қарадик.

Кенгашнинг шинам емакхонасига кириб тўрт ўринли столни эгалладик. Мен битта стол атрофида Ўзбекистон Фанлар академияси Раёсатининг аъзоси, забардаст олим Убай Орифов билан ёнма-ён ўтирибман!

Дарҳол официант қиз ҳозир бўлди. Убай Орифов «Нима ейсизлар?» деб менга мурожаат қилдилар. Мен «Домла, сиз нимани хоҳласангиз, шу-да» дедим ийманиб.

Овқатланиб бўлгач Орифов домла яқин атрофда юрган официантнинг имлаб қаҳирдилар. Шу пайт мен чақонлик қилмоқчи бўлиб чўнтакка кўл суқкишим билан Убай Орифов чўнтагим аралаш қўлимни каттиқ сиқиб ушлаб:

— Бир оддий академикнинг меҳмони бўлсангиз бўлибсиз-да, — деб ҳазиломуз гап қилиб, чўнтакдан пул чиқаришга асло йўл қўймадилар. Бироз ўнғайсизланиб емакхонани тарк этдик.

Ушандан буюн чехрасидан нур ёғилиб турадиган, ҳамиша майин овоз билан гаплашадиган, юзидан ҳеч маҳал табассум аримайдиган, ёқимтой аллома Убай Орифов сиймоси кўз ўнгимда абадий гавдаланиб тураверади.

Жаҳонгир ПИРМУҲАМЕДОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаментининг Тошкент шаҳар ҳудудий бўлими томонидан, ваколатли органлар қарорларига асосан давлат даромадига ўтказиш ва қарз ҳисобига ундиришлик учун хатланиб банд солинган автомобилотранспорт воситаларини ким ошди савдосини ўтказди.

1. "Заз-968" автомобили, 1988 йилда чиқарилган, давлат рақами М 49-54 ТН, бошланғич нархи 100 000 сўм, техник носоз;
2. "Москвич-412" автомобили, 1984 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақами Э 30-61 ТН, бошланғич нархи 150 000 сўм, техник носоз;
3. "Газ-2401" автомобили, 1972 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақами И 0 01-05, бошланғич нархи 548 000 сўм, техник носоз;
4. "Газ-2401" автомобили, 1984 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси И 0 23-46, бошланғич нархи 627 773 сўм, техник носоз;

5. "Рейсер" автомобили, 1995 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 10 G 11-71, бошланғич нархи 3 000 000 сўм, техник соз;
6. "М-21" автомобили, 1969 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 10 Z 25-24, бошланғич нархи 250 000 сўм;
7. "Мерседес-Бенц" автомобили, 1992 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси О 38-33 С, бошланғич нархи 8 411 119 сўм.
8. "Камаз-53202" юк автомобили, 1990 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 53-84 ТНБ, бошланғич нархи 1 000 000 сўм, техник носоз;
9. "Камаз-5410" юк автомобили, 1990 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 53-86 ТНБ, бошланғич нархи 1 000 000 сўм, техник носоз;
10. "Газ-53" юк автомобили, 1983 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси Ц 50-10 ТШ, бошланғич нархи 200 000 сўм, техник носоз;
11. "Зил-157" юк автомобили, 1976 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақами 10 АО

- 593, бошланғич нархи 550 000 сўм, техник носоз;
 12. "Зил-130" юк автомобили, 1981 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 10 АК 976, бошланғич нархи 300 000 сўм, техник носоз;
 13. "Одаз-9370" ярим тиркамаси, 1979 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 63-44 ТН, бошланғич нархи 200 000 сўм;
 14. "КАТО" автокрани, 1990 йилда ишлаб чиқарилган, давлат рақам белгиси 76-56 ТНП, бошланғич нархи 24 000 000 сўм, техник носоз;
- Ким ошди савдоси 2004 йил 29-30-31 январда соат 10-00 да ўтказилади.**
Ким ошди савдоси суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаментининг Тошкент шаҳар ҳудудий бўлими биносидида ўтказилади.
Манзил: Тошкент шаҳри, Усмон Юсупов кўчаси 3-уй 2-қават.
Маълумот учун телефонлар: 144-54-08, 41-16-38



**ТОШКАНБОЙ ЭГАМБЕРДИЕВ НОМЛИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ**

ГОРАҚАМ БИР ҚУН

1 февраль соат 15-00 да
Қурбон ҳайити байрамига бағишланган
икки бўлимдан иборат ранг-баранг катта
байрам дастури
Чипталар цирк кассаларида сотилмоқ-

да. Ҳақ ҳар қандай шаклда тўланиши мумкин.
Касса эрталабки соат 9-00 дан ишлайди.
Маълумотлар учун телефонлар:
144-29-04, 144-35-91, 144-32-23.

oytaxt
INFORM FM 107.2
132-26-44 132-26-45
Кўнгиб учун мусиқа, мулоҳаза учун ахборот. Пойтахт ўз радиосини танилайди «Пойтахт-Информ».

Спорт

«СОЛИҚЧИ» — ИККИНЧИ ЎРИНДА

Республика Мудофаа ва зирлиги спорт мажмуасида мини-футбол бўйича Ўзбекистон чемпионатининг биринчи тур беллашувлари бўлиб ўтди.

Нихоят, шахримиз жамоалари ҳам мини-футбол бўйича чемпионатда иштирок этишни бошладилар. Жумладан, ушбу чемпионатда пойтахт шарафини «Пахтакор» ва «Солиқчи» жамоалари ҳимоя қилмоқда.

Хозирча жамоалар тўрттадан уйин ўтказдилар. «Солиқчи» «Пахтакор» (Тошкент)ни 5:3, «Баркамол» (Қарши)ни 12:3, «Букинай» (Зафаробод)ни 10:3 ҳисобларида енгиб «Жиззах С» (Жиззах) билан 2:2 ҳисобида дуранг натижага эришган ҳолда ўн очко жамғариб, иккинчи ўринда бормоқда.

«Пахтакор» ҳисобида эса иккитадан галаба — «Баркамол»ни 12:4 ва «Фар-Политех»ни 14:5 ҳисобларида енган ва шунча мағлубият «Солиқчи»га 3:5, «Нафис» (Навоий)га 2:6 ҳисобида ютказган бўлиб, олти очко жамғарган ҳолда бешинчи ўринни банд этиб турибди.

Шундай қилиб, биринчи турдан сўнг 100 фоиз очко тўлашга эришган «Нафис» жамоаси турнир жадвалида карбонбошилиқ қилмоқда. Учинчи ўринда эса «Жиззах С» жамоаси бормоқда.

Энг сармаҳсул ҳужумчилар баҳсида ҳам «Нафис» футболчилари Шавкат Орипов ва Шухрат Сайфуллаевга тенг келадиганлар топилмапти. 13 ва 12 тадан тўп киритган ушбу мини футбол усталари ҳозирча олдинда бормоқдалар. «Солиқчи» ҳужумчиси Саидолло Шарофутдини ҳисобида эса 11 та тўп бор.

Иккинчи тур баҳслари февраль ойи бошларида Навоий шаҳрида ўтказилади.

ДЭЮДОЧИЛАР МАВСУМНИ БОШЛАШМОҚДА

Дэюдочиларимиз ҳам янги мавсумдаги илк мусобақани бошлашмоқда.

Январ ойи охирида Москва шаҳрида бўлиб ўтадиган «Гран-при» туркумидаги нуфузли мусобақаларда иштирок этиш энг кучли дэюдочиларимиз Рустам Алматов ва Сарвар Мурадасилов каби мураббийлар етакчилигида Россияга жўнаб кетишди. Мухлислар татамида Санжар Зокиров, Мурод Каликулов, Шокир Мўминов, Воҳид Жўраев, Вячеслав Петренко, Ўткир Қурбонов ҳамда энг оғир вазнда ўзбек кураши бўйича жаҳон чемпиони Абдулла Тангриевни кўрадилар.

Аёллар баҳсида эса Зинура Жўраева ва Людмила Кожемякина нуфузли турнирда юртимиз шарафини ҳимоя қилишди.

Биз мусобақаларда спортчиларимизга омад тилаймиз.

Якка тартибдаги иморатларни ҳисобга олиш ва назорат қилиш бошқармаси Мирзо Улуғбек тумани УЖИЧБ бошлиғи Гавҳар Мансуровага отаси

ХАЙРУЛЛО ОТАНИНГ

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изхор қилади.

Шахмат

ШАҲАР БИРИНЧИЛИГИ ҚИЗГИН ПАЛЛАДА

Шаҳримиздаги Республика шахмат-шашка клубида шахмат бўйича пойтахт биринчилигининг финал босқичи бўлиб ўтмоқда.

Тошкент шаҳар жисмоний тарбия ва спорт кўмитаси ҳамда шаҳар шахмат бўлими ташкилотчилигида уюштирилаётган мусобақаларда жами 66 нафар иқтидорли шахматчи иштирок этаётган бўлиб, уларнинг биттаси спорт устаси, 37 нафари спорт усталигига номзод ва 28 та спортчи биринчи тоифали шахматчидир. Қатнашчиларнинг асосини ёш ва умидли шахматчилар ташкил этмоқда.

— Тошкент шаҳар биринчилиги қатнашчилари таркибига назар ташлайдиган бўлсак, кўплай умидли ёшлар донна сураётганини кўрамиз, — дейди турнир бош ҳаками, шахмат бўйича спорт устаси Фаҳридин Сатторов. — Масалан, ёшлар ўртасида жаҳон чемпиони иштирокчиси Андрей Квон (13 ёшда), Улуғбек Тиллаев (10 ёшда), жаҳон чемпионатида қатнашган Жаҳонгир Қурбонов каби моҳир спортчилар шулар жумласидандир. Миллий тоифадаги ҳакам Григорий Будерин ва республика тоифасидаги ҳакам Анатолий Захаровлар чемпионат иштирокчилари маҳоратини баҳолаб боришмоқда.

Мусобақа пешқадамларини ҳам асосан ёшлар ташкил этмоқда. Хусусан ҳозирча 6 имкониятдан бештадан очко жамғарган Мурод Масолиев, Руслан Турсунов, Владимир Шинкин ва Андрей Квонлар турнир жадвалида карбонбошилиқ қилишмоқда. 4,5 тадан оч-



Табиаат ажойиботлари

КИМ ТУЗНИ ХУШ КЎРАДИ?

Одам ва ҳайвонлар орасида тузли овқатни хуш кўриш тирик табиатнинг сирли ходисаларидан биридир. Бизнинг танамизда айлиб юрган суюқлик туз эритмасидан иборат бўлиб, ҳар бир киши турли йўллار билан маълум миқдорда туз ва сув йўқотади. Ана шу чиқиб кетган моддалар ўрнини тўлдириш учун организм сув ва туз талаб бўлиб қолади.

Қурраи заминда туз захира-сининг тақсимланишига келсак, унинг асосий қисми уммон сувларида, қуруқликда эса тузнинг миқдори унча кўп эмас, ўсимликлар танасида эса янада кам. Тупроқ таркибидаги туз ёмғир таъсирида ювилиб дарёга тушади, кейинчалик денгиз ва уммонларга ўтади.

Қуруқликда яшаётган ҳозирги ҳайвонлар ўз пайтида денгизда яшаган жониворлардан келиб чиққан. Уларнинг танасидаги суюқлик ўз таркибига кўра аждодлариникига ўхшаш, яъни денгиз суви таркибига монанд бўлган. Демак, на ўсимлик, ва на тупроқ ҳайвонларга етарли миқдорда туз етказиб беролмагани сабабли улар очкўзлик билан ҳар қандай тузли овқатни хуш кўради. Фақат ҳайвон гўшти билан озикланадиган жониворларгина тузли овқатга унча талабчан бўлмади, чунки улар ейдиган овқатлари таркибидаги туз билан қаноатланидилар.

Маълумки, денгиз суви оддий дарё сувига қараганда бир неча марта шўр ҳисобланади. Хўш, бунга денгиз ҳайвонлари қандай мослашади?

Балиқчи қушлар, пингвинлар, денгиз тошбақалари, денгиз илонлари ва баъзи бир калтакесакларда шўр сувни чўчқулантириб берадиган безлар бўлади. Қани энди одамлар ҳам бионик олимлар ёрдамида ана шундай безлар вази-фасини бажарувчи мослама-

ларни яратиш йўллари тезроқ топишар.

Шўр сувда яшайдиган жониворлар шу сувни чўчқулаштириб ундан фойдаланади. Бунда улар сувни чўчқулаштиришнинг бир неча усулларидан фойдаланишади. Биринчи усулда тузларни тўғридан-тўғри организмдан чиқариб юривчиларнинг туз безлари худди шу усулда ишлайди. Сув қушларида бундай безлар кўз олмасининг тепасида жойлашган бўлади. Шўр сувни ичгандан сўнг тошбақалар тузли кўз ёши чиқариб йиғлайдилар, сув илонларида бундай безлардан чиққан шўр сув оғиз бўшлиғига тушади, аюла балиқлари эса бундай суюқликни орқа тешигидан чиқаради. Сув ҳайвонларининг барчасида туз безлари ҳар доим ишламайди, фақатгина туз йиғилиб қолган пайтда ишлайди, лекин бундай безларнинг ишлаш самарадорлиги ниҳоятда юқори.

Одам буйрағи бир соат давомида 1 литр суюқлик чиқардиган бўлса, балиқчи қушнинг туз безлари эса 20 баробар зиёдрок суюқлик чиқаради. Лекин сув ҳайвонлари бир хил туз моддасини чиқаришга ихтисослашган бўлса одам буйрағи эса турли-туман тузларни ажратиб чиқаришга мослашган.

Яхё ДАВЛАТОВ,
биология фанлари доктори



кого эга Сергей Федяшин, Рамил Каримов, Игорь Яровей, Жаҳонгир Қурбоновлар эса етакчилар ортидан боришмоқда.

Мусобақа натижаларига кўра биринчи ўнтакдан ўрин олган шахматчилар Ўзбекистон чемпионати биринчи лигасида қатнашиш учун йўланмалар олишади.

Швейцарча усулда ўтказилаётган биринчилик ғолиблари эртага маълум бўлади.

Даврон ИСМАТОВ
СУРАТЛАРДА: шахмат бўйича Тошкент шаҳар биринчилиги баҳсларидан лавҳалар. Ҳақимжон Солиҳов олган суратлар.

Тўғиллар

АЛЛА

Дунёда шундай бир қўшиқ борки унинг ажиб навоси, ҳар бир сўзи, оҳанги дилга ором бағишлайди. Кўнгилни сархуш этиб дилни мунаввар қилади. Ундаги мисралар шодасини ҳар бир она ўзича кашф қилади, юрагидаги энг олий туйғуларни, меҳру муҳаббатини, орзу-умидларини жам айлаб, ширин бир қўшиқ яратади. Бу — АЛЛАдир.

Алла неча минг йиллардан бери қуялиб келаятган азим бир қўшиқдир. Онанинг жаж-жигина чақалоғига бағишлаб чексиз меҳрини баён этувчи майин, сирли бир наводир. Шу қўшиқ оҳангига сархуш бўлиб болажонлар ўхlab қолади. Балки, мана шу дилрабо оҳанг болани чақалоқлиғидек сеҳрлаб, эзгулик, меҳр-шафқат нурларини унинг қалбига жо айласа не ажаб. Алла айтаётган она ўзининг дил розларини, армонларини, ушалмаган орзуларини ва ширин хаёлларини ҳам қўшиб тўлиб, тўлқинланиб берилиб айтади.

Алла болам аллаё,
ширин жоним аллаё
Қалбимдаги гавҳарим,
кўра кўзим аллаё.
Осмондаги ойм бўл,
ўйноқлаган тойим бўл,
Ковжираб яшайман,
сен менинг баҳорим бўл.

Ўз ҳаётини кўзининг оқуқораси бўлмиш ёлғизгина фарзандига бағишлаб ҳаётда танҳо яшаб ўтаётган аёл қалб оғриқларини алла тарзида айтиб юрагини бўшлатмоқда.

Ҳа, алла улкан қўшиқ. Чунки уни фақат оналар айтаишарди. Меҳр нурлари билан ардоқланиб вояга етган митти чақалоқ мунис онанинг армонларини рўёбга чиқарсин, илоҳим, аллани фақат беозор ширингина йиллоқи чақалоқлар учун айтади деб билардим, аммо бу дунёдан насибаси узилган марҳумлар учун ҳам алла айташаркан.

Бошга тушса кўз кўраб деганларидек қинда бунга ўзим гувоҳ бўлдим.

Бир неча кекса аёллар

марҳумнинг бош ва оёк томонларида туриб нола қилишаркан:

Аллаё, алла, қора
кўзим алла,
Мозорингда енгил ёт,
ширин жонимиз алла,
Пардаини тўзиб кетди
ҳовли-уйимиз алла,

Рухинг бўлсин доим
шод, жону-дили-
миз алла.

Мен юракни пора-пора қилувчи бу алланинг ҳар бир мисрасини қалбимга жо қилдим.

— Аммажон, нега алла айтдингиз?—сўрадим аммамдан.

—Болам, онанг беозор ором олсин дедим. Қулоқларига доду фарёдлар садоси эмас, майин қўшиқ овози таралсин, йўкса, болаларим чириқлаб қолиб кетмоқда-ку, деб руҳи безовта бўлади. Улқини безовта бўлмаслиги учун алла айтади, болам.

Мен алланинг қудратини ўшандаёқ англаб етганман.

Демак чақалоқлар ором олиб, ширин уйкуга кетсин деб айтилаётган алла, марҳумларга ҳам, бу дунёдан гамнок кетмасин, безовта бўлмасин, охириг манзилига доду фарёдлар садоси эмас, майин наволар оҳанги қузатсин деб айтилар экан-да...

Истардимки, ҳар бир уйда чақалоқлар овози таралиб, ширин аллалар янгарсин, жудолик хонадонларига соя солмасин. Юракни эзувчи айрилиқ нолалари бўлмиш аллалар айтилмасин.

Гулчехра ДУРДИЕВА

Муассис:
Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Бош муҳаррир
Акмал АКРОМОВ

Манзилимиз: 700000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32

ТЕЛЕФОНЛАР:

хатлар — 133-29-70;
эълонлар:
133-28-95, 132-11-39,
факс: (3712) 133-21-56.

Ҳажми — 2 босма таъриф оғеет усулида босилади.
5576 нусxada босилади. Қопга бичими А-3

Газета Тошкент шаҳар
Матбуот ва ахборот
бошқармасида 1-рақам
билан рўйхатга олинган.

Душанба, сешанба, чоршанба,
пайшанба ва жума кунлари чиқади.
Нашр кўрсаткичи — 563

Нашир этишчи бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтасига» — 133-7405 телефонига мурожаат қилишнинг мумкин.

Газета «Тошкент оқшоми»нинг компьютер марказида терилди ва сақлаланди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа широкисони бошқармаси.
Қорхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.